

ION DRUȚĂ

Doina

dramă
în trei acte

text transliterat de
VICTOR PARHON

PERSONAJELE

TUDOR MOCANU — legumar
VETA — soția lui

FIMA
ANTON
MARIA
IONEL
MIHAI
DOINA
GLIGORE
IVAN FRANKOVICI

} copiii lor

Zile posomorite, zile cu cer senin, nopți înfrigurate, seri cu lună plină, amurguri firzili și dîs-de-dîmineși, culese dintr-un miez de vară secetoasă.

Flori de cireș, flori de măr în zbor din copac spre pămînt, priveliști de basm și scene reale, balade populare și versuri, scrise de poeți, puzderil de melodii ce-au fost cîntate odată și se mai cîntă și astăzi pe aceste meleaguri.

NOTĂ

În transliterarea textului din alfabetul cirilic în cel latin am avut în vedere normele ortografice în vigoare, căutînd să păstrăm totodată particularitățile lexicale ale limbii vorbite, specifice autorului. Nu am tradus în text nici un cuvînt, respectînd dorința autorului ca textul să reflecte realitatea unei arii lingvistice în care se păstrează numeroase arhaisme, alături de regionalisme și împrumuturi lexicale specifice, intrate în limba vorbită.

Aceste împrumuturi lexicale, puține la număr, le-am lăsat deci netraduse în text, traducerea lor fiind dată în subsolul paginii, unde am dat și corespondentele literare ale unor regionalisme mai rare.

V. P.

N.R. : Piesa *Doina* a apărut prima dată în limba rusă, în volumul de teatru în numele soarelui și al pămîntului, Ed. „Isskustvo”, 1979.

ACTUL I

Scena zace în întinerie și prin desimea acestui întineric răzbat câteva lovituri surde. Se face de parcă cineva ar lovi disperat într-o poartă mare de fier și împreună cu aceste lovituri misterioase coboară și versurile poetului :

*Într-un boț de humă crudă
Din adînc, de sub pămînturi,
A născut o mică ghîndă
Chip de frunze și de gînduri.*

În cele din urmă noaptea se sfarmă și scena reprezintă un cort verde, ridicat dintr-o mirișcă în fața unei case de țară. Mai niște tufe de liliac pe la margini, mal o ramură de nuc bătrîn, lăsată peste ele, țesături de vie sălbatică și toate acestea, legate cu o anumită îndeminare, formează o minune de răcoare în care stăpînii își petrec mai toată vara. În fund, fațada casei — o ușă largă, două ferestre cu perdele trase. O cărărușă cimentată despică bătătura acestui cort, schițînd oarecum două încăperi. În stînga, o masă și câteva scaune, pe-o buturugă, un butolaș de zinc din cele ce se pun prin coridoarele școlilor, lingă butolaș, un coș cu patlagele.

Jumătatea din dreapta cortului pare mai mult o magazie. Rămășițe de biciclete, lăzi deșarte pentru transportul legumelor, cițiva saci în jurul unui butoi enorm, folosit în alte scopuri, un mic scăunăș împrejmuț cu vase de strînsură. Amilaza unei zile de vară. Mătușa Veta umple în butoi un căuș, se așază pe scăunăș și începe a alege fasole, aruncîndu-le cu o anumită socoteală în vasele așezate în jur. Ionel, urcat pe niște lăzi deșarte, bate cule în substreășina casei. Se aude o mașină oprind în drum, apoi apare, ocupat și grăbit, Anton.

ANTON (*cu glas scăzut*) : Ioane, hai repede, avem ceva de descărcat.

IONEL (*fără a se întoarce*) : Ce-ai adus tu acolo ?

ANTON : Urlă, măgaru, ca-n pădure. Hai iute, că n-am cînd.

IONEL : Drept să-ți spun, și eu îs cam ocupat.

ANTON : Da ce ți-a venit să borteleşti pereții ?

IONEL : Tata m-o rugat să spînzur rabla cea aici sub streășină. (*Fără a se întoarce, arată cu piciorul o ladă învelită într-o plapomă veche.*)

ANTON (*după ce desface învelitura*) : Cine să-l fi vîrît lui hodoroaga asta ?

IONEL : O adus-o asară din Ciumbureni.

ANTON : O ajuns în Ciumbureni ? ! Parcă zicea că o stat ziua întreagă la olimpiada corală...

IONEL : Apoi, mai întîi au fost la olimpiadă, da pe urmă, cînd corul din Ciumbureni o pus laba pe locul întîi, ei, cei din juriu, au fost invitați să treacă pe la Ciumbureni, să închine cîte un pahar.

ANTON : Și hodoroaga asta de unde s-o luat ?

IONEL : Apoi, că tot umblînd cu petrecerea dintr-o casă în alta, au ajuns la un bas, care lucra la tutun...

ANTON : Cum adică, un bas, care lucra la tutun ?

IONEL : Păi, coristul acela, care i-a pofțit la dînsul, el în cor cînta cu cel de la bas, da acasă el de-amu nu mai cînta, că îl aștepta în ogradă o moviță de

frunze de tutun. Avînd musafiri, omul le-a pus o masă acolo afară, sub nuc, iar rabla asta a scos-o din casă și-o spînzurat-o sub streășină, să nu le fie urît musafirilor. Și, cum închinau ei acolo afară sub nuc, deodată au început a transmite melodii populare. Melodiile, zice tata, veneau atît de vii, atît de proaspete, încît parcă numai ce se născuse, acolo, în fața lor. Cum ședeau ei la masă, au înmărmurit cu toții, iar de sus a prins a ninge.

ANTON : Cum adică a prins a ninge ? Așa, în plină vară ? !

IONEL : Zice tata, era de parcă s-ar fi scuturat peste dînșii floare de măr, floare de cireș...

ANTON : Măi Ioane, vezi să nu te pocnesc. Ei, hai, nîngea !

IONEL : Apoi, zice tata, împreună cu nînsoarea a început o adevărată sărbătoare a sufletului, și așa i s-a făcut lui de bine, încît nu mai putea ieși din ograda omului fără aparat. Era gata să plătească pe dînsul cît n-ar fi făcut. O mie să fi cerut — dădea o mie.

ANTON : Și pînă la urmă, cît o dat ?

IONEL : Douăzeci de ruble. Fără transport și fără instalare.

ANTON : Instalarea cît o să-l coste ?

IONEL : Motocicleta pe-o duminică.

ANTON : Săracul tata, și străinii îl jecmănesc, și ai lui.

IONEL : Să așteptăm pînă la balansul de pe lumea cealaltă, abia acolo o să aflăm care pe care îl jecmănea. Adă rabla încoace, să-ți arăt cum se insta-

lează aparatele de radio. *(Prinde aparatul în cuie și face legătura. Sfirie ceva în măruntaiele cutiei, urmează un fel de hiriială, și iară apare vocea poetului, continuând poezia, începută în intuneric.)*

*Și prin laturile oarbe,
Spre un cer c-o rindunică,
Pui de codru-și face cale,
Pui de codru se ridică...*

ANTON Scrie bine, da că mai are pină la Eminescu. Tu ce zici ?

IONEL : Mai are.

ANTON : Dar nu ninge, bre, nici pe dracul !

IONEL : Vrei chiar așa, deodată ! Mai întâi să punem o masă sub nuc, să așezăm totul pe masă, să destupăm șipurile și abia după, după, după...

ANTON *(necăjit)* : De cite ori i-am spus — să nu amesteci, tată, vinul cu vodca, da parcă ai cui spune... Hai să descărcăm. Că sacii ceia cu ciment te rup din șale, zău așa.

IONEL : Ce tot carți tu atita ciment ?

ANTON Mi-o zis tata — de unde vrei și de unde poți, să-mi tot aduci. Că vrea să ridice gard nalt de piatră în jurul ogrăzii.

IONEL *(necăjit)* : Cursa înarmărilor o să ne vire în pământ.

ANTON Ce are cursa înarmărilor cu descărcatul cimentului ? !

IONEL Da tu n-ai observat că după orice încordare internațională, tata se întoarce la gardul de piatră din jurul casei ?

(Pleacă amindot. Rămânind singură, mătușa Veta tot trage cu urechea spre cutia atârnată în substreașina casei.)

CRAINICUL Cu această baladă a tinărului poet Mihai Cosașu, începem astăzi emisiunea noastră muzicală „În țara Doinelor”. *(A urmat de undeva de departe o melodie, la care mătușa a împietrit. O fi fost, poate, cîntecul ei de tinerețe. O fi fost cîntecul ei de mai tirziu, o fi fost cîntecul ei de dincolo de toate...)*

*Ris de soare, plîns de stele,
Stă pierdut în lumea-t verde,
Și-t voinic cînd i se cere,
Și-t modest cînd nu se vede...*

(La primele versuri, mătușa, tresărînd, a pornit cu mîna spre creșter și așa a și înțepenit, cu trei degete pe frunte.)

POETUL Cit de bogate, ori cit de sărace n-ar fi, fiecă pover păstrează în tezaurul bogățiilor sale spirituale cite

un cîntec, care face să tresalte inima unui neam întreg. Sufletul neamului nostru se răspunde atunci cînd se aude Doina. Chiar de la primul vers, chiar de la prima alunecare, își răsare priveliștea unui apus de soare, undeva hăt departe pe-o coastă de deal. O stîină veche, un cioban, căzut pe gînduri, o ațișoară de fum peste vatra unui foc uitat. Din acel fundac de imașuri, din acea ațișoară de fum, din acele șase găurele de fluier, deschise de gura focului, coboară neamul nostru prin destine, prin vremuri, prin zguduri.

(Apare de pe undeva ostenit, purtat de gînduri grele, Tudor Mocanu. Vine lîngă butoiușul de zinc, umple o cănuță, o dă peste cap, oțărîndu-se amarnic, gustă dintr-o patlagică. Zărește într-un tirziu cumpărătura de sub streășină. Ascultă pînă la capăt să vadă ce avea cîntecul să spună, se miră de atita frumusețe. După care rămîne smerit, molcum, de parcă ar fi fost la judecată, de parcă ar fi fost în biserică. Apoi, deodată prin țesătura acelor melodii, încep a se cerne, rotînd sub bolta cortului, flori de meri, flori de cereși. Nici Tudor nici Veta nu se miră de una ca asta, iar nînsoarea se tot îndeasă, pînă ce, de după perdeaua acelei nînsoari, nu se arată o coastă de imaș, o stîină veche, o ațișoară de fum cu un cioban învîndurat la vatra focului. Între stîină și foc crește un copăcel, și stă răzemată de acel copăcel o fată. O simplă fată de la țară — fustișoară de cit, bluză de înbrodată, basma albă. Stă vrăjită de fluierul ciobanului, zîmbînd cînd o îndeamnă cîntecul, intrîstîndu-se împreună cu el. Și tot ninge, ninne, și acea nînsoare acoperă, duce de pe scenă vedenia frumoasă de basm.)

TUDOR *(mirat și fericit)* : Ai văzut, măi Veto ?

VETA : Văzut.

TUDOR Și pe cioban, și stîina ai văzut-o ?

VETA Și pe cioban, și stîina, și fata ceea în basma...

TUDOR Apoi că aceea nu-i ea chiar fată. Vetă dragă, aceea se cheamă Doină, și Doinele celea rar cînd, rar cînd pentru cine se arată...

VETA Și să ne fi ales chiar pe noi ?

TUDOR Păi, vezi bine, dacă n-aș fi zidit eu o asemenea casă, dacă n-aș fi ajuns la situația pe care o am la ora actuală... *(Bucuros de cele întimplate, vine lîngă nevastă, se așază alături și nu știe ce ar mai întreprinde el, ca să fie și mai bine.)*

VETA Vrei să-mi ajuți oleacă ?

TUDOR : Să-ți ajut la ales fasole ? (A zimbbit. Avea atitea pe cap, încit numai gindul că ar putea lăsa totul baltă ca să aleagă cu Veta fasole i se părea o adevărată nebunie. Totuși, pentru că li s-a arătat Doina, și ei acum erau nu numai bărbat și nevastă, ci mai erau și doi oameni cărora li s-a arătat Doina, omul a venit la butoi, și-a umplut pâlăria, s-a așezat pe-o ladă deșartă și, cu urechea ciulită spre aparatul de sub streșină, a început a alege. Intr-un tirziu scirțieie porțița și intră căruțașul Gligore.)

GLIGORE : Bună vreme la 'neavoastră !
TUDOR : Bună, Gligoraș. Ia de colo un scaun și șezi.

GLIGORE : Da n-ai mata vreun scaun mai prostuț, că, odată ce n-am răzbătut pînă amu la boierie, ce să-mi zădăr șezutul...

TUDOR : Dacă te temi de scaune bune, impinge cu piciorul o ladă deșartă, așază-te aici cu noi și hai, pune umărul, că alesul ista la fasole te face să mori de plictiseală...

GLIGORE : Da că nu, că mie nu-mi priesc fasolele.

TUDOR : Apoi, că nu te poftim la masă. De ales era vorba.

GLIGORE : Da că nici să le mănînc, nici să le aleg nu-mi place.

TUDOR : Mă rog... Și, încolo, ce mai faci ?

GLIGORE : De, ce să fac... Iaca, umblu ca prostul trei zile cu o căruță de patlagele, că m-am jurat la o dată viața să nu răsădesc fir de patlagică în grădină, așa m-am săturat de dinsele.

TUDOR : Ce nu le predai ?

GLIGORE (uimit) : Nu cumva îți bați joc de mine ? Parcă mata nu știi că și ieri dis-de-diminează, și azi în zori de zi am fost cu căruța în drum spre selpo *, da că acolo nici chip să răzbați. De cîteva zile stau căruțele în rînd, împăcată una cu alta, iar pe ușa selpoului o lăcată cît o baliță de vacă.

TUDOR : Cum, selpoul nu mai primește patlagele ?

GLIGORE : Nici că vor să audă.

TUDOR : Da ce primesc ei ?

GLIGORE : Mălină și pomușoară neagră.

TUDOR : Auzi tu ! Da la fabrica din Ghindești n-ai încercat ?

GLIGORE : Lasă, bade, nu-ți osteni gura degeaba. Și azi, și ieri, și mai alaltă-ieri, cînd am văzut că nu-mi merge la selpo, eu, hai băiete la Ghindești. Da că acolo nici măcar nu poți sta cu căruța la rînd, acolo-s numai mașini. Zeci, sute de mașini, dar ce ți-i bun, cînd la fabrică nici nu vor să audă de patlagele... Numai piersici și simburi de cireș — atîta primesc.

* selpo = centru de achiziții

TUDOR : Apoi, dacă nu poți scăpa de dinsele, du-le și le descarcă acolo la chioșc, sub șopronul acela...

GLIGORE : Taci din gură, bade, că firnițul acela de prodaveț *, cînd m-o văzut trecînd cu căruța pe acolo, o ieșit în drum și o început a hămăi la mine, că s-au ațîțat toate javrele din măhală.

TUDOR : Ce-a dat peste dînsul ?

GLIGORE : Apoi, m-o fi simțit că vreau să descarc și o început a țipa, că are de amu vreo trei tone de patlagele și că el nu vrea să se ducă la dubală ** din pricina mea, că el, cică, are patru copii, pe cînd eu, cică, oi fi avînd numai trei.

TUDOR : Și tu cîți îi ai ?

GLIGORE : Păi, șase, șase copii am, bade ! Amu umblu cu căruța și mă gîndesc — păzea, măi Gligore, să n-o pățești ! Mai dăunăzi umbla prin sat o țigancă cu vrăjitul, și femeile, care-s mai răsărite, au cam fugit de pe acasă, da a me nu avea cînd fugi, și de-amu, dacă te prinde țiganca în casă, apoi te și vrăjește, n-ai încotro. Și ce crezi mata că i-o spus nevesti-mi cioara ceea ? Cică m-o fi pîndit drum de noapte și kazenii dom ***. Amu umblu eu cu patlagelele celea pe drumuri și mă gîndesc în mîntea me — da ce crezi !... Că patlagica nu știe multe — una-două și-i curge zama. Și dacă i s-o scurs, cine răspunde ?

TUDOR : Firește, tu răspunzi.

GLIGORE : No, că eu nu-s prost. Eu am venit la mata, că-mi ești brigadir, și-ți raportez — tovarăș Mocanu, ia a-minte, patlagica o crăpat. Zama curge.

(Intră Ionel, ud learcă, jucînd o mîngie de fotbal de pe un genunchi pe altul.)

IONEL : Tată, poarta e de la butoi pînă la scaunul acela. Amu iute, cum îți aftopez **** eu un gol...

TUDOR : Mai lasă mîngia ceea, măi Ioane, și pune mîna pe vreun manual ceva. N-ai intrat anul trecut, poate măcar anul ista răzbați în vreo școală.

IONEL : Da că manualele celea, nu știu cum naiba is făcute, dar cu cît mai adînc te viri într-insele, cu atît mai prost ieși de acolo...

TUDOR : Apoi asta depinde de elev — unul prosteste, altul, din același manual, prinde la mîntea.

* prodaveț = vinzător

** dubală = închisoare, pușcărie

*** kazenii dom = casa caznelor, pușcărie

**** aftopez = bag, marchez

IONEL: Să mă ferească Dumnezeu de mîntea manualelor !

TUDOR: Apoi, treaba ta, numai, vezi, tot gonind mingea, să nu ajungi și tu a umbla cite trei zile pe drumuri cu o căruță de patlagele, cum umblă omul ista, sărmanul...

IONEL (*se face că de-abia amu l-a zărit pe căruțaș*): Hai noroc, bade Gligore ! Te-ai vîrit în ungherașul cela că nici nu te-am văzut la început.

GLIGORE (*mulțumit*): Să trăiești, Ionele ! Că, mă gîndeam și eu — ce Dumnezeu, o fi intrat băietul în anul nunții, de nu mai vede oamenii în jurul lui.

IONEL: De ce nu ? Dacă mi-ai găsi o fată să fie singură la părinți, iar părinții să aibă mașină, să vezi cum îți organizez liubov s pervii vagleada* !

GLIGORE: Auzi, bade Tudor, să știi că-i mintos dracu ista a matale, mă mir că de ce nu l-or fi primit la învățătură...

TUDOR: S-or fi temut profesorii, că pe aista dacă-l scapi la bine, nu-l mai scoți de acolo...

(*Mai scirție o dată porțița. Ionel se uită printre frunze.*)

IONEL: Las' că-ți vine unul cu studii superioare, și aiștia cu studii superioare se dau în vînt după muncă agricolă — unde-l pui, acolo asudă.

(*Intră Fima. Vorbește dulce, legănat, imitînd vorba populară.*)

FIMA: Ehe!, d-apoi bună vreme și pace bună la 'neavoastră !

TUDOR: Să-mi trăiești, măi dragă Feodor Feodorovici. Cu plinul, cu deșertul ?

FIMA: Trei bocete și o baladă.

TUDOR: Într-o singură zi ? !

FIMA: Într-o singură zi.

TUDOR: Și bocetele celea... Sunt ele de ceva ?...

FIMA: Balada mai trebuie cioplită, da bocetele-s falne cum nu se mai poate ! A. I. Țurcanu, cînd o să le vadă, o să le pupe pînă la ultima virgulă. Ia fă-te mata cu urechea încoa.

TUDOR: A, nu. Că eu cînd aud bocet mă tulbur la suflet și mi se face lehamite de toate.

FIMA: Da nu te tulburi deloc, pentru că-s cu umor. Bocete umoristice.

IONEL: O fi bătut-o, sărmana.

FIMA: Pe cine o bătut-o ?

IONEL: Pe bocitoarea ceea.

FIMA: Cine-o bătut-o ?

IONEL: Mortul, cine altul.

FIMA: Tu ai glagorie în cap, bre ? Cum se poate ridica mortul să-și bată bocitoarea ?

IONEL: No, că eu am vrut să zic — răposatul, pînă să fi murit, și-o fi tot bătut nevasta. Ea, săraca, o răbdat cit o răbdat, da cînd l-o văzut de-acum pe năsălie, bocind, s-o mai răzbunat și ea oleacă...

FIMA: E cea mai neghioabă explicație a bocetelor umoristice.

GLIGORE (*lui Tudor*): Bade ! Cînd am auzit și eu, că s-o zvonit mult prin sat că băietul ista a matale umblă pe la înmormintări și adună bocete — apoi, apoi cînd am auzit și eu, m-am mirat cumplit și chiar am vrut să te întreb, ce face el cu dinsele după ce le adună ? Se zice că le vinde la Academia și ia cite-o sută de ruble pe fiecare bocet. Să fie chiar așa ?

FIMA: Mata, bade Gligore, în loc să asculte minciunile satului, mai bine ai fi venit la mine să-ți povestesc eu totul din fir în păr. Iaca, dacă s-o începem cu mata — ce tot umbli cu căruța ceea ?

GLIGORE: Apoi, mă străduiesc să predau statului patlagelele. Că aista ni-i rostul — creștem legume, le vindem statului, și cu banii primiți ne acoperim și noi nevoile.

FIMA: Așa. Da în afară de legume, mai crește ceva frumos pe pămîntul ista ?

GLIGORE: Apoi, numai că — sfeclă, țutun, păpușoi...

FIMA: Ei, toate astea le produce poporul cu brațele, dar sufletul neamului, cum crezi mata, rodește măcar din cînd în cînd sufletul acestui neam ?

GLIGORE: Iaca, aici n-am să-ți pot spune.

FIMA: Atunci dar să-ți spun eu. Pe lingă vinuri, grîne și sfeclă de zahăr, avem neasemuite bogății spirituale. Avem cîntece, dansuri, conăcari, colinde, și, principalul, toate sînt țesute cu glume. Moldoveanul, fir-ar el al naibii, are umor, are atîta umor, încît pînă și în clipele cele mai grele nu poate ca să nu glumească. Dizertația mea așa și se numește : „Gluma la moldoveni“. Eu adun folclor pentru ă-mi dovedi teza, și nu mă voi opri pînă nu o voi apăra-o. Dacă va fi nevoie, adun pînă și vorbele cu duh, ajuziile, injurăturile...

GLIGORE: Ei, dacă adunăm și injurăturile, hotărît că ieșim pe primul loc. Medalie de aur, cî mai vorbă.

IONEL: Mă rog, luăm medalie de aur de acord, da cum crezi mata, bade Gligore, bocitoarea de la care o luă Fima bocetele, o mincat ea bătaie de la răposatul său bărbat ?

* *liubov s pervii vagleada = iubire la prima vedere*

GLIGORE O bătea măr, că alta ce să-și ponegrească ea mortul în fața lumii ?

FIMA Tată, se poate întâmpla să-l plesnesc pe mînzacul ista, așa că să nu fie cu bănat.

IONEL Te temi tu nu atît de bănat, cit de rest, pe care-l poți primi de la mine cu vîrf și îndesat.

TUDOR : Voi, bre, în loc să vă clănțăniți, mai bine mi-ați da aici o mîna de ajutor...

FIMA Dar cum vine asta, tată ? Mă înveți mata să-mi petrec concediul în sat, și cînd colo ajungem la fasole ? Că eu avusesem foaie în Crimeea, acuma aș fi stat întins la soare pe malul Mării Negre, și cînd colo mi se propune...

(Se oprește o mașină în drum. Ionel se aștește printre frunze.)

IONEL Las' că vine Anton, și aista, de frică să nu-i ieie pravaua *, îți face orice nu i-ai zice. Vrei fasole — alege fasole.

ANTON (*intră ostentit și furios*) : Tată, ce zezi ca o babă cu fasolea în poale ? O jumătate de sat umblă și-l caută pe prisidatul **, altă jumătate te caută pe mata, și nici unul — nici altul, de parcă ați fi intrat amîndoi în pămînt.

TUDOR (*ridicîndu-se îngrijorat*) : Ciom dela ? ***

ANTON : O trecut pe la grădini zakupcikul **** cela din Siberia. Are o mulțime de vagoane deșarte în gară. Anul trecut i-o îmbogățit pe cei din Vărzărești. Anțărț a vărsat bani cu sacul în Ciumbureni, și noi, care gemem de atîtea patlagele, cînd ne vine norocul, nici tu prisidatul, nici tu brigadir...

(Tudor pornește spre ieșire, apoi se oprește, dîndu-și sama că e cu capul gol. Iși caută pălăria. O zărește lîngă lada pe care a șezut. Au mai rămas ceva fasole în pîlărie. Chibzutește ce să facă cu dîns-ele, și pînd ce se tot chitește, iar prinde suflare aparatul de sub streșină. Vin melodii frumoase, din bătrîni, și iar prinde a ninge.)

TUDOR (*șovăind*) : Măi Antoane, mi-o mai rămas aici un pumn-două de fasole și mi-i oarecum să le vărs napoi în butoi. Poate te așezi aici alături și în doi, una-alta... (*Anton se așază, alege pușin, apoi renunță.*)

* pravaua = dreptatea, adevărul

** prisidatul = președinte

*** ciom dela ? = despre ce-i vorba, care-i batul ?

**** zakupcikul = achizitorul

ANTON Mă frig palmele de barancă *, nu simt nica cu vîrf de deștelor.

GLIGORE (*după o lungă pauză*) : Și chiar nu ți se urăște, bade Tudor, să tot buchisești fasolea ceea, șezînd ghemuit ca o babă ?

TUDOR : Hei, da că așa numai pare, că eu șed și aleg fasole, pe cînd eu sâr-bătoresc, tovarăși, șezînd aici pe scăunaș ! Mai prinz, iaca, niște cîntece vechi, transmise prin aparatul cela, și imi tresaltă sufletul, zău așa.

GLIGORE : O fi vreo sîrbă ceva la mijloc ?

TUDOR : Nu știi bine ce e la mijloc, dar știi că e un aparat care nu se mai află ! L-am adus acasă din Ciumbureni, pentru că, să vezi tu minune, nici nu se închide, nici nu se deschide. Îi faci legătura cu rețeaua direct și el tace molcum, tace cit tace, poate să tacă o zi, o săptămînă, da cînd îl răzbat cîntările, apoi te înfioară, îți fuge pămîntul de sub picioare, pe legea mea...

GLIGORE : O fi japonez, bade ?

TUDOR Nu seamănă să fie de import, da are un glas curat, de parcă acel care cîntă ar sta, uite, aici lîngă tine, iar cînd se transmite muzică populară, așa se face, de parcă ar ninge cu flori de măr, cu flori de cireș, peste tine...

GLIGORE : Floarea ceea o poți aduna, așa, cu mîna, s-o puî în sac ?

TUDOR Da că nu de pus în sac e vorba, pentru că prin ninsoarea ceea, știl, uneori se arată vedenii. Iaca, chiar mai nu demult, nainte de-a fi venit voi, o nins, și prin ninsoarea ceea s-o arătat un imaș, o margine de stîină, un cioban cu fluierul și o preafrumoasă fată. O Doină din cele de demult...

GLIGORE : Care Doină, bade, că s-au dus sârmanele de le-o rămas numai numele tipărit pe pachetele cu țigări.

TUDOR : Las că multe s-au dus, dar au și rămas...

GLIGORE : Și dacă s-o mai fi rătăcit vreuna, crezi mata că o să vină să-și piardă vremea aici cu noi ? N-au ele la cine se duce ?

TUDOR : Da de ce să nu treacă și pe la noi, măi Gligore ? Nu suntem noi trup din trupul acestui neam ? Nu ne-au bătut și pe noi vînturile, ploile, toate cite au tot trecut peste această mică țară ?

GLIGORE : Dar s-o văd cu ochii mei, bade. măcar pe una, că, uite, de unde am, de unde n-am, pun o vadră de vin la bătaie !

TUDOR : Da că nu, Doină nu vine la comandă, hei, că dacă ar fi așa, mulți s-or găsi...

GLIGORE : Cum atunci ?

* barancă = volan

TUDOR : Intii zăi înlii trebuie să ți se facă dor de dînsa. Să-ți vină așa un pui de dor, și tu să lași dorul cela să crească, să se facă mare, să te frigă, să te ardă, așa încit tu să nu mai poți.

GLIGORE : Dacă-i așa, nu mai dau eu ochii cu dînsa, pentru că eu is în ser-vici, tovarăși, am cai, am căruță pe răspundere, unde să-mi cocolesc eu do-rurile...

(Între timp, Tudor a sfîrșit-o cu fasolele. Și-a scuturat pălăria, și-a pus-o în cap, a pornit-o spre ieșire și, deodată, parcă pentru a-i răsplăti acea lungă așteptare a lui, din aparatul de sub streășină a prins a coborî hora fetelor și iară a pornit a ninge. Flori de vișin, flori de zarzăr rotesc ușor sub cortul verde, și cînd ninsoarea se îndeasă, de după perdeaua ei iară se arată coasta de imaș, stîna, ciobanul și copila, rezemată de copac. Și cum stătea ea ascultînd fluierul, deodată a zărit cortul verde din ograda lui Tudor Mocanu, a auzit cit de mult și cit de greu o tot așteaptă omul cela. A zîmbit, și-a scuturat părul și a prins a coborî piscul dealului. Fluierul își deapănă povestea, zăpada vine întruna și iară ne întoarce în ograda Mocanilor.)

TUDOR : Ei, ce zici, măi Gligore ?

GLIGORE *(încet de tot)* : Taci, bade, că o început a coborî dealul și se poate 'timpla să vină... S-o văd o dată și să mor !

ANTON : Hai, tată, că eu fete de acelea car în fiecă zi cite trei mașini — di-mineața le duc, seara le aduc acasă. Hai, poate scăpăm de patlagele.

(Tudor își pune pălăria, pornește spre ieșire, și, deodată, o vede pe copila de lingă stîna, strecurîndu-se prin frunzișul cortului.)

DOINA : Bună ziua. Ce mai faceți ?

TUDOR *(ferice și uimit)* : Vă... hă... hă... D-apoi eu, dragul badei, de cînd te pomenesc, te caut și te aștept...

DOINA : Da că avem și noi destule pe capul nostru... Mata, lele Vetă, tot cu fasolele te chinui ?

VETA : Muncesc și eu, pentru că, de, toată lumea muncește...

DOINA : Să-ți ajut oleacă... *(Umple un căuș în butoi, se așază pe o ladă deșartă.)* Pe aceste chicățele * un' le arunci ?

TUDOR : Vă... hă... hă... D-apoi pentru atîta te-am așteptat eu, dragul badei, ca să te pun, cînd mi-i veni, la ales fasole ?

DOINA : Atunci dar ce alta ai să-mi dai de lucru ?

* *chicățele* = mititele

TUDOR : Bine, fată hăi, da cine-i măgarul care a spus că Tudor Mocanu își pune musafirii la lucru ? La urma urmei, două-trei nemușoare am și eu pe lumea asta și cînd os din osul meu îmi pășește pragul casei, atunci Tudor Mocanu, grijiania mamei lui... Marie ! Măi Ioane, caut-o iute pe Maria și spune-i, cît ai zice pește să fie masa gala.

IONEL *(intră în casă și se întoarce oarecum zăpăcit)* : Tată, masa e gata pusă, totul e așezat...

TUDOR *(necăjit)* : Măi, că multă minte vă mai trebuie. Caut-o și spune-i să așeze masa cea mare, și pe masă să pună tot ce avem mai bun în casă — mîncare, băutură, dulceață !

IONEL : Da că... *(Mai intră o dată și iar iese.)* E pusă masa cea mare, și pe masă is numai bunătăți, numai dulciuri...

TUDOR *(se duce singur să vadă, apoi se întoarce)* : Iaca ce înseamnă să ai un suflet de fată la casă. Zece măgari de-aștia i-aș da pe încă o fată ca Maria. Hai dar, dragul badei musafir, și voi, oameni buni, mă rogûț de intrați și cinstiți un pahar de vin în casa mea.

GLIGORE : Bade, chiar ți-ai face o pomană, că o și început să mă sugă la lingurică, dar mi-i de patlagelele celea...

TUDOR : Am sfîrșit-o cu patlagelele, măi Gligore. Amu tu îmi ești musafir, iar eu is stăpînul casei.

GLIGORE : Da cu răspunderea ce facem, că, zău, o zis — kazenil dom !

TUDOR : Las-o în pace, bre, mama ei de răspundere ! Dacă o fi să ne ducem la cazenii dom, ne-om duce amîndoi, tu pe mai mult, eu pe mai puțin...

(Intră cu toții în casă. Rămîne numai Veta pe scăunaș. Peste un timp iese Maria, îi șoptește ceva, dar mătușa continuă să aleagă fasole. Maria intră în casă apoi iese împreună cu Tudor și, în cele din urmă, se ridică și mătușa, își scutură hainele și intră în urma lor. Iar de sub streășina casei coboară întruna melodii, și fulgi albi rotesc sub cortul verde. Vorbele poetului cad moale, încet, împreună cu fulgii.)

*Și prin luturile oarbe
Spre un cer c-o rîndunică
Pui de codru-și face cale
Pui de codru se ridică...
Ris de soare,
Plîns de stele,
Stă pierdut în lumea-i verde,
Si-i voinic cînd i se cere,
Și-i slăbuț cînd nu se vede...*

(Noapte tirzie. Casa Mocanilor hodi-nește în somn adinc și sub cortul verde au rămas numai două suflete — Tudor și tânăra lui musafiră. Stau tăcuți — unul la un coș de masă, altul la celălalt colț. Din mușenia nopții mai răsar cîteva lovituri grele în poarta de fier și Tudor tresare. Se uită în jur, de nu l-o fi zărit cîteva tresărind.)

TUDOR (Doinei): Ce nu te duci la hodină? Că, iată, începe a bate zorile, iar în zori, știut lucru, somnul aduce dulceața cea mare...

DOINA Parcă ai tot vrut să-mi spui ceva...

TUDOR Ferit-a Sfîntul, că atîta cît am grăit noi noaptea asta, le-ar fi ajuns la două babe pe o viață întregă.

DOINA Pesemne ai vrut să-mi împărtașești un mare și tănuț adevăr, odată ce m-ai chemat...

TUDOR: A, nu, a fost o glumă la mijloc. Le ziceam oamenilor ceia că mi s-a făcut dor de Doina, și chiar mi se făcuse dor, stînd acolo, la olimpiada raională în calitate de cîlen jurii*, că au vrut chiar președinte să mă facă, dar s-a zis că trebuie să ai studii muzicale. Mă rog.

DOINA: Poate nu atît mata m-ai căutat, cît durerea cea mare a mătale, durerea care te macină de ani de zile și te face nopțile să te scoli din pat și să ieși aici, sub cortul ista...

TUDOR: Lasă, dragă, ce atîta mare durere, că trag la cîntar cît un președinte bun, nu-i vorbă, obișnuiesc să ies nopțile pentru a lua un gît de aer curat — atît și nu mai mult.

DOINA Lasă mata povestea asta, că avem atîta aer curat în Moldova, încît chiar de s-ar dovedi că aerul curat nu face bine, tot n-am avea încotro.

TUDOR: Da crezi că aerul ista l-ai tras pe nas și gata, ai făcut mare treabă?

DOINA Ce mai rămîne de făcut cu din-sul?

TUDOR Iaca vezi că nu știi, și dacă am să-ți spun, n-ai să mă crezi. O trecut mai dăunăzi pe la grădini glavvraciul** din Vărzărești. O cunoștință veche de-a mea, pot zice — un prieten. Mi-o făcut el o dată un bine, la care eu i-am zis să treacă pe la grădini, cînd i-o fi în drum, și el cam trece. Dăunăzi iar se arată. Le spun băieților să-i pună în bagajnik*** cîteva lăzi cu patlagele și cîteva saci cu cerechi. Am cinstit și cîte un păhăruș, că am și acolo la brigadă o canistră cu putoare de asta. După ce-am cinstit, ne așezăm

la sfat și din vorbă în vorbă ajungem la aer curat. Și știi ce-mi spunea glavvraciul?

DOINA Ce-ți spunea?

TUDOR Să tot stai și să te miri. Zice el, nenorocirea noastră, a moldovenilor, e că suntem proști. Noi știm a ciștiga o sută de ruble, dar a cheltui nu ne ajunge căpățîna. Avem mii de feluri pentru a munci, iar pentru a hodini frumos nu avem nici un fel. Dacă n-ar fi fost biserica, zice el, moldovenii de mult ar fi chierit de pe fața pămîntului. Sute de ani la rînd biserica îl pune pe omul nostru la hodină cu forța. După șase zile de muncă — una de hodină și măcar tu mori. Se înăbușeau păpușoi în buruieni, se scutura griul pe deal, sîngera inima bietului țaran, dar biserica era neînduplecată. Țăranul ședea pe o margine de prispă la umbră, scrișnea de ciudă, dar se hodinea.

Amu nimeni nu te pune cu de-a sila să te hodiești, amu oamenii noștri s-au scăpat la adunat avere, și o să crape, dar o să aibă o casă ca vecinul, și în casă o să le aibă pe toate, pe cîte le are vecinul, dacă nu și mai multe. Oamenii muncesc, și de oste-neala cea mare — beau, și după ce beau, din scribă pentru slăbiciunea lor, iar se duc la muncă, și o tot tin așa una și una, pînă nu nimeresc la spital, că au împlut țărani de la o vreme toate spitalele. Si, cum crezi, care-i boala mai răspîdită în Moldova?

DOINA Nervii?

TUDOR: Nu. Nervii is pe locul doi. Pe locul întîi s-a cocotat „kislorodni golodanie“*. Cui să-i treacă prin cap — atîta aer curat prin toate văile, pe toate dealurile, iar oamenilor nu le ajunge aerul curat!

DOINA Cum se poate una ca asta?

TUDOR: Vezi bine, se poate. Că, spunea glavvraciul, e una cînd omul inghite aer curat, alergînd cu limba scoasă afară, și e cu totul altă gîscă, cînd vine el sara, se spală, ia masa și stă o jumătate de ceas în pragul casei, cu mîntea furată de amintiri, cu brațele uitate pe genunchi. Că, să vezi, organismul ista al nostru e făcut și el al naibii de subțire — ceea ce-i trebuie el o să-și ieie singur, dar cu de-a sila să nu-i bagi, mai bine o să moară, decît să ieie ceea ce îi bagi tu cu de-a sila.

DOINA (după o lungă frămîntare): Au nu cumva te-i fi temînd de moarte, bade Tudor?

* cîlen jurii = membru al juriului

** glavvraciul = medicul-șef

*** bagajnik = portbagaj

* kislorodni golodanie = lipsă de oxigen, de aer

TUDOR (surprins) : Ce să mă tem eu de dînsa, că, oricum, cînd îți iese în cale baba cu coasa — prosti proșciai... *

DOINA : Și, totuși, simt eu undeva în vorbele matala un fel de frică, poate nu atît frică, cît îngrijorare — măi, nu cumva să deie baba cu coasa peste mine tocmai cînd mi-a fi lumea mai dragă...

TUDOR : Ba să mă lași în pace, că nu mă tem deloc. Am trăit o viață lungă și grea, am făcut războiul, am îndurat foame, am văzut atîția oameni vrednici și mîntoși, care, fiind de sama mea, s-au dus în pămînt cine știe de cînd, așa că eu, dacă baba ceea ar fi venit după mine mai anțărț, nici atunci n-aș fi putut avea pretenții. Auzi tu, să mă tem eu de dînsa !...

DOINA : Poate că nu atît de teamă e vorba, dar cu fiecă zi te gîndești tot mai des și mai des la ceea ce se cheamă hotarul vieții...

TUDOR (după o lungă frămîntare) : Apoi, da, mă gîndesc, și am să-ți spun de ce. Din tot ce are omul mai frumos pe lumea asta, eu aș pune pe locul întii demnitătea. Asta-i totul. De mic copil, cum se ridică copăcel, omul caută cu coada ochiului în jur, ca nu cumva să-l calce cineva pe ce are el mai sfînt. Demnitătea e ca și cum ai duce o farfurie de apă pe un vîrf de deget, și atîta ești om, cît e plină farfuria.

Unii se pricepe a duce bine de tot, la alții ceva se varsă, ceva mai rămine, dar pînă la urmă vine baba ceea cu coasa, la farfuria din vîrf de deget și o arde în pămînt de-i zboară cioburile cît colo. Și după o viață lungă, plină de muncă, plină de chin, de bucurii, omul prinde a lăcrăma, vorbește în dodii, și eu, de amu dacă a venit vorba, nu de moarte mă tem, cît de înjosirea ceea, care vine împreună cu moartea.

DOINA : Ei, lasă ! Parcă noi ținem minte oamenilor numai după felul în care au murit ei, și uităm ce-au fost ei în viață, cum au fost ?

TUDOR : Iaca să nu zici — uiți totul și îți minte numai cum a murit. Moartea e sfîrșitul, iar a face o koņovkă ** bună — la asta nu pe fiecare îl taie căpățîna. Unde mai pui că amu a pornit o modă nouă — înainte de moarte pe om îl pocnește damblaua. Ori îl paralizează, ori amuțește, ori i se întunecă mințile. Bietele neamuri îmblă cu dînsul de la un doctor la altul, de la un spital la altul, irosește banii, răbdarea, toată dragostea pe care i-au

purtat-o, iar acela — nici înainte, nici napoi. Așa năpăstuit de soartă el o mai ține doi-trei ani, și cînd îl strînge Dumnezeu, neamurile își fac cruce c-au scăpat. Și după aceea nu se mai gîndesc ce fel de om a fost el în viața lui și cite a făcut — țin minte numai cît s-au chinuit cu dînsul, cînd i-o fost să moară. Crezi că întîmplător mă tot pun cu binișorul pe lingă glav-vraciul din Vărzărești ? Să nu mă pocnească și pe mine damblaua într-o zi, că dacă mi-o fi dat și mie să trec prin asta, încaltea să știu că am la spital o coică * și o lingură de supă.

DOINA : Cum ? ! Să trăiești o viață într-un sat de oameni, să crești patru copii, să aduni atîta avere, pentru a rîvni, în cele din urmă, la patul și supa spitalului ?

TUDOR : Satul — de, să-l lăsăm în pace, fiecare se descurcă cum poate, unde să le mai pese lor de alții ? Cu vecinii nu stau chiar bine, feciorii n-au să caute de mine, nurorele — nici atîta. Poate Maria, că-i fată bună la inimă, dar ce să-i întunec eu tinerețea...

DOINA : Au nu cumva te-i fi temind mata de propriii matala copii ?

TUDOR : Ferit-a Sfîntul ! Nu mă tem deloc, dar, dacă o venit vorba de copii, apoi, ca să fiu cinstit, m-am săturat de dînșii ca de hrean. După ce ne-am luat cu Veta, așa cam spre primăvară, l-o născut pe cel de la Academie, și cum a rupt-o Tudor din loc, pînă azi nu se mai poate opri. Și dă-i cu munca, dă-i cu alergătura, că uite cresc, le-a trebuit pămînt, le-a trebuit zestre. Alții mai îmblau și pe la petreceri, pe la hramuri, da nol cu Veta unde, care petreceri, cînd ai o casă de copii ? La război băteam mătănil la fiecă impușcătură, și tot săpăm la pămînt, că o putrezit cîteva rînduri de ghimnastorțe ** pe mine, pentru că mă gîndeam — măi, am o casă de copii și ce face biata Veta, dacă rămîne văduvă ? Cînd s-o făcut colhozul, vreo două veri la rînd am muncit cu sapa, dar mai apoi mi-am zis : stai, Tudoraș, cu brațele treabă multă nu faci, și hai pe la școală, hai pe la cursuri, că vecinii chiar rîdeau de mine — cum începea a ninge, mă duceam la pravlenie *** și întrebam pe unde mai sînt cursuri, ca să mă trimită și pe mine. Amu, uite, mi-am făcut casa, mi-am crescut copiii, l-am băgat prin școli, dar, ca să fiu cinstit, m-am săturat de dînșii ca de hrean. Uneori mă gîndesc : măi, să-i așez în casele lor, las slujba

* prosti proșciai = iartă-mă și adio, scuză-mă și la revedere, adio și n-am cuvînte

** koņovkă = încheiere, sfîrșire

* coică = pat

** ghimnastorțe = matouri, matouri de gimnastică

*** pravlenie = conducere

baltă și un an întreg am să stau uite aici la masă pentru a mă gândi la toate cite au trecut prin viața mea și nu m-am gândit bine la dinsele, pentru că nu am avut cînd.

DOINA Te-i fi temut că te scot din brigadir ?

TUDOR Da nu mă tem eu deloc, pentru că am legături, am susținere peste tot ! De mă duc mine la raion și zic — Alekseici, îmi trebuie un vagon de zahăr, pînă în amurg, fără nakladnae*, fără raspiskă**, vagonul cu zahăr o să-mi steie aici la poartă. Și apoi cu am meserie, eu is vot-tak*** din născare, pot aduna oameni și pornesc cu dinșii motorul, iar șefii, să nu crezi, chiar de te și critică uneori, da că ei prețuiesc oamenii care știu a porni

motorul. Vrei tutun — îți fac tutun, vrei griu — poftim griu. Amu, iaca, fiind la grădini, am umplut lumea cu patlagele.

DOINA (după o pauză lungă): Atunci dar ce te face să te scoli nopțile, să ieși tiptil din casă, să te așezi aici la masă și să stai pînă în ziua albă cu capul prins în palme ?

TUDOR Știu eu...? Iaca așa mă prinde prin somn un val de năbușeală, mă trezește, iar cum m-am trezit, mi se face linced, mi se face lehamite de toate. Și mă scol, ies din casă, vin sub cortul ista și tot stau ore întregi...

DOINA (după o altă lungă pauză) Inima ?

TUDOR (intr-un tirziu, incet de tot): Inima.

ACTUL al II-lea

Liniște și pace. Frunzișul este înțepenit, în faptul zorilor, ferestrele larg deschise și doar petale albe, din frămîntarea zilei trecute, vislesc încet sub cortul verde. Veta alege fasole. Pune cu mina boaba în vas, ca să nu facă zgomot, dar mișcările ei ușoare au trezit, totuși, pe cineva din casă. Se aud ușile și lat-o pe Doina coborînd scările. Se oprește în mijlocul cortului cu brațele întinse, prinde în palmă fulgi albi, își improspătează ochii, obrazii, după care, zimblindu-l mătușii în semn de bună dimineața, se așază lingă femele și începe a alege și ea. Muncește cu trageri de inimă și nu mai caută să pună fasolea cu mîna, pentru a nu face zgomot — aruncă boabele la luțeală, vasele prind a suna flecare cu glasul său, după care se mișcă o perdea și în cadrul ferestrei apare capățîna ciufulită a stăpînului.

TUDOR (cu glas scăzut): Măi Vetă măi, de cite ori te-am rugat — dacă nu poți dormi singură, încaltea lasă-ne pe noi să ne hodinim un ceas-două, că plătîm, bre, chicătura asta de hodină, cum nu știu unde să mai fie ea plătîtă...

(Vasele sună înainte cu aceeași hărnicie și, oarecum mirîndu-se de o asemenea neascultare, capățîna dispăre din cadrul ferestrei și iată-l pe Tudor coborînd scările.)

TUDOR: Vă... hă... hă... Uite cum se scoală copchila asta cu noaptea în cap ! Dar tu, dragul badei, ai pus măcar capul pe pernă noaptea asta ?

* nakladnae = factură, foarte însoțitoare, fraht

** raspiskă = receiptă, chitanță

*** vot-tak = uite-așa, cu indicațiile

DOINA: Tocmai cînd am pornit să-mi aștern, s-o trezit mătușa. M-am dus la dînsa, ne-am așezat alături și, din vorbă în vorbă, nu știi mata cum is femeile...

TUDOR: Ei, atunci dar — noroc și voie-bună ! Păcat că am pe azi multă alergătură, altminteri aș fi șezut și eu aici cu voi la umbră. (Se spală undeva după frunze, apoi vine la butoiușul de zinc, se șterge cu un șervet spînzurat în cui. Inghite o cănușă, se oțărăște, încearcă undeva după casă să pornească motocicletă. În cadrul ferestrei apare capățîna lui Ionel.)

IONEL (răgușit de somn): Măi tu, nu pune mîna că te pocnesc !

TUDOR (intorcîndu-se): Tu mai întîl ar fi trebuit să te speli, dragul tatel. Cum poți să mă pocnești cînd umbii cu ochii cirpiți de somn ?

IONEL (dezamăgit): Visasem că ne fură motocicletă.

TUDOR Ei, și amu, cînd vezi că nimeni nu ne-o fură ?

IONEL Mai trag un pui de somn.

TUDOR Treaba ta, numai că eu aș crede — odată ce se scoală musafirii, stăpînilor, oricum, nu le stă obrazul...

IONEL Unde, care ! ? (*Dispare pentru o clipă din cadrul ferestrei, iar în clipa următoare de-acum coboară scările, cu șervetel pe umeri.*) Bună dimineața, leliță !

DOINA Să crești mare, Ionel !

(*În cadrul ferestrei vecine apare căpățîna lui Anton.*)

ANTON Ioane, pune soponul la loc, că te omor.

IONEL (*se face a nu-l auzi*): Lucrăm cu-ndrăzneală, trăim bucușori ?

DOINA : Cum altfel ?

ANTON Tată, cu atîta greutate am căpătat o bucată de sopon francez și măgarul ista mi-l cheltuie pe mutra lui !

IONEL Da că tu, măi, nici măcar nu știi a zice bună ziua în limba lui Napoleon, și eu, care de atîția ani învâț franceza, să mă tot spāl cu detski milo ? * Cît se poate, tovarăși, cu detski milo ? ! !

ANTON : Măi Ioane, nu mă fă să sar peste pervaz ; dacă sar, nu te scoate nici miliția din labele mele...

TUDOR : Stați, bre, nu vă faceți de rușine, măcar atîta cît avem un om străin la noi în casă...

ANTON : Cine, cînd ? (*Peste o clipă coboară și el treptele cu un șervet pe umăr.*) Noroc și Doamne-ajută, gospodinelor !

DOINA Mulțumim frumos, Antoane.

ANTON Păcat că mă așteaptă camionul la poartă, alminteri v-aș fi ajutat și eu oleacă...

TUDOR Ce aveți pe azi de cărat ?

ANTON Chiatră.

TUDOR Dacă o să fie chiatră bună, de ceea din Cosăuți, tăiată frumos, blocuri, aruncă vreo zece bucăți lîngă garaj, acolo unde-s buruienile mai înalte, că mai pe urmă ne-om rezezi si le-om căra de acolo acasă...

ANTON Ce facem cu blocuri ?

TUDOR : M-am înțeles cu băieții de la zavod ** să-mi lege o poartă mare de fier, dar fierul ceta e greu al naibii, și că să-l pui să se țină bine în picioare, cu lemn nu faci nimica — trebuie chiatră si numai blocuri mari, de cele din Cosăuți.

ANTON Am putea aduce chiar o mașină întregă, dacă ai merge și mata cu mine...

TUDOR : Nu pot. Trebuie să mă reped la Bălți. Era vorba să sosească la bază stropitoarele. De atîția ani caut stropitoare din Germania, și dacă n-am să fiu pe loc chiar atunci cînd se vor descărca ele din vagon, gata — iar rămîn fără stropitoare.

IONEL Tată, eu am o idee grozavă cum s-ar putea de făcut o stropitoare, numai că mi-ar trebui pentru asta un cît de mic motorăș...

TUDOR Da, măi Ioane, cît pe ce să uit ! Pe azi era vorba să vină la grădină niște copii de la lagărul * de pionieri, să ajute la cules chipăruși **. Să-mi fii azi toată ziua acolo cu dînșii și să le arăți cum se culeg chipărușii în trei sorturi frumoși de tot, frumoși dar nu prea, și restul...

IONEL Îmi lași motocicleta ?

(*Tudor vine lîngă butoiașul de zinc, mai toarnă cîteva înghițituri în cănuță.*)

IONEL Sughit bun la toate neamurile.
TUDOR (*după ce-și bea porția*): Da că nu, că s-o răsufat, nu mai are grade. O putoare cum nu se mai află, dar, cînd omul se obișnuiește... (*Ia o patlagică drept zacuscă.*) Bine, măi, îți las cheia, numai vezi de n-o mîna pe toate dealurile și nu încerca să-l repari motorul. Lasă-l așa cum este.

(*În cadrul ferestrei de la margine apare căpățîna lui Fîma.*)

FIMA (*plîngăret*): Tată, v-am spus că sufăr de insomnie, v-am rugat să-mi lăsați măcar diminețile, că nopțile mă frămînt ca un șarpe...

IONEL (*își toarnă și el puțin în cănuță, dar se prinde urmărit de Tudor și varsă jos băutura, mulțumindu-se cu patlagica*): Cine te pune să umbli pe la înmormintări ? Ți-o fi puțit a mort, și mirozna ceea, cînd îți vine prin somn...

FIMA : Măi, măgarule, ai să-mi vii cu copiii la Chișinău, cînd oi fi șef de catedră, și să fiu al naibii dacă îl voi primi măcar pe unul !

IONEL Pină să vin eu la tine la Chișinău să-mi înveți tu copiii carte, vezi să nu-mi aduci tu singur copiii încoace, să ți-i vindec de speriat.

TUDOR (*necăjit*): Nu vă clănțăniți bre, măcar atîta cît avem un oaspete la noi în casă...

FIMA Cum, cînd ? (*Peste o clipă coboară și el scările cu un șervet pe umăr.*) Bună ziua celor ce se scoală cît mai dimineață, pentru a ajunge cît mai departe !

* detski milo = săpun pentru copii

** zavod = uzină

* lagărul = tabăra

** chipăruși = Țogoșari

DOINA Mulumtim frumos.

TUDOR Azi încotro o apucă Academia Re-Se-Se-eM ?

FIMA : Vreau să mă reped pînă la Sto-rojineț — am auzit, au acolo un moș-neag de vreo 82 de ani.

TUDOR : Lasă-l pe moșneagul cela că nu-i de nimica. Mai bine fă-te spre pădurea Ciumburenilor : avem acolo un pădurar vrăjmaș bun de gură. Principalul e să-l urnești din loc, că dacă se pornește, nu se poate opri nici el singur.

FIMA Da cu ce lucrează motorul cela al lui ? Vin, vodcă, coniac ?

TUDOR : Da că nu be — suferă cu ficatul. Are însă, sârmanul, o fată și se chinuie cu dinsa de cițiva ani. N-o poate băga în vreo școală măcar tu mori, și dacă ar fi să-i făgăduiești măcar cit de cit...

FIMA (*enervat*) : De cîte ori te-am rugat, tată, să nu mă bagi în afaceri de felul ista ! Sint aspirant, tată, am curs la universitate ! Pregătirea fetelor, ca să reziste la admitere, nu e treaba mea, eu mă ocup cu ele abia după ce au fost intrate la învățătură !

TUDOR (*puțin rușinat*) : Da că îmi trebuie, mîi, cițiva cubi de stejar... De nu mi-ar fi trebuit, poate, nici nu aduceam vorba...

ANTON Ce să faci cu stejar ?

TUDOR Vreau să comand niște butoaie. Că horiștii ceia din Ciumbureni, ca să vezi cum s-au mai specializat — toamnă samogonkă* în butoi de stejar și peste un an scot de acolo coniac curat, da în vremea noastră fără coniac, orișicum — e greu...

FIMA : Unde mai pui că regulile de limba moldovenească iar s-au perfecționat și amu nici eu singur nu le mai cunosc.

IONEL : Da cine te pune, mîi, s-o înveți limba maternă ? Las' s-o învețe mamă-sa, tu învat-o cum să ascundă fițuicile în ciorap și mai mult nu-i trebuie...

FIMA : Cum îndrăznești, măgarule, în fața părinților...

TUDOR : Stați, bre, că iară vă încăierati ! Ce Dumnezeu, în fiecă casă copiii se scoală că copiii, și numai în casa mea se mîncă, de parcă ar fi dat turbul** într-înșii. Hai să ne vedem de treburi cît nu ne-am luat de niept. Marie !

MARIA (*apare în prag*) : Peste o clipă masa e gata.

TUDOR : Da că nu mai avem cînd, Marie. Pune la răcoare ce ai pregătit și de-acum desară, da-va Domnul...

MARIA (*cu lacrimi în ochi*) : Tuță, totul e gata...

TUDOR Sănătate, Marie, sănătate. Hai, că te așteaptă și pe tine norma.

(*Pleacă unul cite unul, după care pleacă, amărită, și Maria. Sub cort nu rămîn decît două alegătoare de fasole : Veta și cu Doina. După o lungă pauză, aparatul de sub streășină iar prinde viață. Vin melodii de departe, de demult, și împreună cu ele, iar prind a pluti petale, de parcă ar fi nins ușor. Cînd melodiile se trec, se aud lovituri surde în aceeași poartă de fier, și iară vine vocea poetului cu povestea celui mic pui de stejar.*)

*Ris de soare, plîns de stele,
Stă pierdut în lumea-i verde,
Și-i voinic cînd i se cere,
Și-i slăbuț cînd nu se vede...*

*Dar anii trec, și veacul trece
Pe sub cer, pe sub pămînt,
Și unde-a fost cîndva copacul,
Stă un ciot c-o frunză-n vînt...*

DOINA (*ridicîndu-se*) : Leliță dragă, să lăsăm fasolele, că avem pe azi treburi mult mai mari și mult mai grele.

VETA (*oarecum mirată*) : Da ce-avem de făcut ?

DOINA Nu auzi mata cum se scutură floarea ? Nu vezi cum plutesc petalele în jur ?

VETA Apoi văd, numai că... Și ce să facem ?

DOINA : O să trecem prin livezi cît nu s-a ridicat încă soarele, cît nu s-a stîrnit încă vîntul, și-o să adunăm în coșuri floare de măr, floare de cireș...

VETA Merg cu dragă inimă, dar... Ce facem cu coșurile pline ?

DOINA O să le lăsăm la stîină, ciobanilor.

VETA Și ciobanii ?

DOINA Ciobanii vor pune fluierile să hodiească noaptea în coșurile noastre, pentru ca pe urmă, ori de cîte ori nu ar fi dus ei fluierul la gură, să tot ningă cu flori albe de măr, cu flori roze de cireș...

VETA (*oarecum luminată*) : Și eu chiar mă gîndeam, de unde atita floare în miez de vară...

(*Undeva departe se aude cîntînd o fată. Ninge încet, domol, și în jurul celui cîntec se adună un cor întreg de fete. Și iară ninge, ninge întruna. Corului de fete îi răspunde un cor de bărbați. Și tot ninge, ninge, și cele două coruri se varsă într-un unic cor : pare un tunet de cer, un popor întreg ridicat în picioare, cu suflitul, cu inima larg deschisă, dar de nins nu mai ninge, și marea cîntare cade de pe piscuri, se sfarmă într-un fund de prăpastie și se lasă liniștea.*)

* samogonkă = drojdie

** turbul = turbarea

Amurg tirziu sub cortul verde. Sacii și butoiul stau acoperiți cu niște țoale. Maria, ostenită după o zi de muncă, așază masa. Cei trei frați ai ei, bosumflați și furioși, stau prin unghere, așteptând când vor fi poftiți să-și ieiie cina. Aparatul de sub streășină tace, și, pentru a scăpa de atita tăcere grea, Maria îngină o melodie.)

FIMA : Taci, fa, că mă enervează !

MARIA Bade Fima ce te-ai întors așa de supărat ? Mi s-o părut chiar că nici nu ne-ai dat bună sara când ai intrat.

FIMA : Îs necăjit, Marie... Nu mai pot de atîția gogoșari.

MARIA Parcă era vorba de pădure ?

FIMA M-o pus naiba să fac schimb cu Ionel și, în loc să petrec o zi frumoasă la pădure, am colindat văile Cuboltei.

IONEL Nu-ți prea pară rău, că nici eu n-am ciștigat cine știe ce din schimbul cela. Fata pădurarului e numai coșuri și lene.

ANTON Măi, tu nu cumva te-ai băgat la fata pădurarului ? Ia sama că poate fi un mare scandal...

IONEL Da că nu eu, ea la mine s-o băgat, și m-o tot mușcat, căteaua naibii, că nu-mi pot veni în fire ! O zi întreagă — eu cu Eminescu, ea cu mușcatul. Cum Dumnezeu o fi înțeles ea poezia, că de-abia prinde cu urechea o coadă de rimă, și se repede să muște !

ANTON O fi sălbăticit acolo în pădure.

MARIA Bade Antoane, mi se pare că nici mata nu ne-ai dat bună sara când ai venit ?

ANTON : Șoferul, după ce cară o zi chiatră, nu dă bună sara nimănu.

FIMA : Ai făcut măcar ce te-o rugat

ANTON : Pe naiba... Am aruncat zece blocuri în buruienile celea de lângă gara, da sara, când m-am întors — gata, nu mai erau acolo. Se jeluie, fir-al naibii, de sănătate, umblă pe la doctori, stau cu anii prin spitaluri, da când e vorba să pună laba pe ceva, să vezi cum ți-o suflă !

MARIA : Apoi, dacă sînteți chiar așa de zgîrciți la vorbă și nici măcar nu vreți să dați bună sara când vă întoarceți, iaca, n-am să vă hrănesc pînă nu se întoarce tata.

ANTON : Și chiar nu ți se dezleagă la inimă fără bună sara ?

MARIA : Iaca, să știi, nu mi se dezleagă. Nainte erau doi la noi în casă, care, ori de unde nu s-ar fi întors, nu uitau să deie bună sara — tata și Mihai. De cum a plecat Mihai, a rămas numai tata.

ANTON Las' că uită și tata uneori...

MARIA : Nu s-a întimplat încă niciodată să uite.

FIMA Ce știi tu despre părintele nostru, Marie ?... Ești un copil.

MARIA Știu atita cit îmi trebuie, iar mai mult nici nu vreau să știu.

(Stau o vreme în tăcere, apoi prinde glas aparatul de sub streășină și, împreună cu melodiile populare, pornesc a roti fulgi albi, mari, și, prin fulgii ceia, deodată, apare în prag Tudor Mocanu, beat mort.)

TUDOR Bu... bună...

MARIA Și mai ? Hai, tată, te rog eu frumos !

TUDOR Bu... ara...

(Ninge incet, domol, apoi se face noapte. Intr-un tirziu se aud undeva cîntînd cucușii. Tudor, abia trezit din somn, șade la masă, iar Doina stă lipită de peretele casei. Lovituri grele, necruțătoare, bat în poarta de fier.)

DOINA : Și ce mai faci mata, bade Tudore ? Cum o mai duci ?

TUDOR Mulțumesc. Bine. V-am spus-o chiar din prima zi.

DOINA Dar, ești mata mulțumit cu viața ?

TUDOR *(oarecum stingherit)* : Da că nu, că așa nu se poate pune problema.

DOINA De ce nu se poate ?

TUDOR Pentru că e greșit politicește.

DOINA Cum adică, greșit politicește ?

TUDOR : Vezi bine, greșit. Pentru că astăzi, dacă omul e deștept și harnic, și gospodar, el nu poate să nu fie mulțumit cu viața.

DOINA Și, totuși, de te-am lua chiar pe mata... Parcă nici prost, nici risipitor, nici leneș nu ești — și, totuși, noapte de noapte te zbați, te zbuțuiești de nu-ți poți afla loc. Apoi, martor fiind la această caznă mare, de ce adică nu te-aș întreba dacă ești ori nu mulțumit cu viața pe care o duci ?

TUDOR : Da că nu, că așa s-ar găsi ei mulți ! Vii mata la mine când eu abia abia să ies la mal după o beție zdrăvăvă, vii, când îmi vujește căpățîna și scîrbă mi-i de toate celea, vii pentru a mă întreba de-s mulțumit de viață ? !

DOINA Care va să zică, sînt zile cînd omul poate fi întrebat de e mulțumit cu viața, și sînt zile cînd nu e de dorit așa ceva ?

TUDOR : Asta n-am spus-o. Poți să întrebî în fiecare zi, numai, de. să ai podhod*, să știi cînd și cum...

DOINA : Dar cine, Dumnezeule, să-mi aleagă momentul cela, cînd, uite, de cîteva zile alerg după mata și nu te mai pot prinde. Dimineața fugi grăbit

* podhod = pricepere, fler

la slujbă, o zi întreagă nici nu se vede, nici nu se aude de om, iar serile vii cherchelit. Rămîneau zorile, adică timpul cînd începeai a te trezi din beția zilei trecute, iar cea nouă încă nu începuse, dar, ca să vezi, nici pe la zori nu se poate, pentru că, zici mata, e greșit politicește...

TUDOR (înțepat) No, că dacă ești mata așa de mintoasă și zici că știi dialectică, atunci hai să vedem mai întii că de ce adică m-oi fi îmbătînd eu mai în fiecă zi! Eu is brigadir, fată dragă, și la noi, la brigadiri, paharul e unealtă de lucru — e un fel de-a te descurca dintr-o afacere veche și de-a înjgheba una nouă. Iacă, să luăm stropitoarele iestea din R.D.G. Șapte raioane, vreo sută și ceva de colhozuri alergau după dinsele cu limba scoasă afară, iar de luat le-am luat eu. Cum am făcut? Simplu. Ceilalți brigadiri — unii n-au avut cu ce plăti o masă bună, alții n-au știut cînd anume și cum să-i poftescă la restoran pe lucrătorii de la bază. Eu am prins firul dintr-o mișcare. Am comandat o masă pentru 20 de persoane și m-am întors cu stropitoarele. Iaca, la masa ceea, p'săne, m-o fi răzbit.

DOINA Nu, de la masa ceea mata te-ai ridicat treaz ca toți trejii, și de-abia după ce ți-ai condus oaspeții, te-ai întors înapoi la restaurant și ai mai comandat o sticlă de coniac.

TUDOR Hei, să fi fost chiar așa?

DOINA Adu-ți aminte.

TUDOR (după o pauză): Da, măi, chiar m-am întors, dar stai să vezi pentru ce m-am întors! Că, la masa comandată am fost serviți cum nu se poate de bine, și eu sint om cu obraz subțire. Dacă oficiantul m-a servit clasa întii, trebuie să mă întorc să-i fac o cinste?

DOINA Și l-ai cinstit?

TUDOR (după o altă lungă pauză): No, că ne servise o femeie, și cînd m-am întors, n-o vrut să beie cu mine coniac. Atunci dar ce era să fac — i-am dat cinci ruble în bani, iar coniacul l-am băut eu singur, că șipul ceea, pe-semne, m-o și dărimat cu totul...

DOINA Coniacul n-a fost el vinovat cu nimica, pentru că și după sticla ceea, de-acum fiind în taxi, în drum spre casă, matale ți-a mai venit în cap o trăsnaie și i-ai spus șoferului s-o cîrmească spre Ciumbureni.

TUDOR (indignat): Ce minciuni, măi, ce minciuni!!! C-am să-i adun o dată pe aștia, care umblă prin sat și poartă minciunile...

DOINA: Da în ușa bufetului din Ciumbureni cine a bățut cu piciorul?

TUDOR (trage cu ochiul în lături și-și coboară puțin glasul): Da las' că n-am mai lovit eu chiar cine știe ce! Să-ți spun cum a fost. Taxistul care mă ducea spre casă avea aparat de radio în mașină și, pentru că începusem a picura, a dezsurubat din aparatul acela o chicătură de muzică. Era tocmai o melodie populară interpretată de un cor mixt, iar eu, după olimpiada ceea corală, unde am fost cilen jurii, că era vorba să mă facă prisidatel, da asta e de-amu altă poveste, apoi, zic, după olimpiada ceea nu pot asculta liniștit muzică populară. Fierbe totul în mine. Și mi-am adus atunci aminte de omul acela din Ciumbureni, care mi-a vîndut rabla asta de sub streșină — iaca, așa oropsită cum este, da că mă ninge zi la zi și ninsoarea ceea, să nu crezi, dar îți curătă grozav și inima și cugetul. Și așa mi s-a făcut, deodată, drag de omul acela de la care am luat aparatul, că mi-am zis: „Măi, am să cheltui o sută de ruble, dar am să mă duc să-i fac o cinste“.

DOINA Și l-ai cinstit?

TUDOR (pe gînduri): Da că nu, ca să vezi, nu l-am putut găsi. Într-un loc mi-au spus că nu e acasă, în alt loc mi-au spus că doarme, iar în a treia casă mi-au spus că s-o dus la Drochia — amu stau și mă gîndesc, cum o fi dovedit omul acela, sârmanul, în toate părțile?

DOINA Și cînd ai văzut că nu-l poți găsi — ai pornit spre casă?

TUDOR: Absolut! M-am urcat în mașină și i-am zis șoferului: „Domo!!“ * Și mașina tot atunci a rupt-o din loc, numai că Ciumbureni is un sat vechi, cu drumurile sucite, și pînă am tot rătăcit noi ca să putem ieși la șosea — hop, ne iese bufetul în cale.

DOINA: Ca să vezi ce întîmplare — hop, și-ți iese bufetul în cale!

TUDOR: Uite, mă jur pe lumina ochilor că întocmai așa s-o și întîmplat: hop! — și ne trezim cu bufetul în față. Era închis, grijania mamei lui, dar mi s-o părut, nu știu de ce, că e închis pe dinăuntru, iar bufetarul stă și numără virucika **. Nu știu de ce, dar m-o enervat todeauna obișnuința asta a bufetarilor de-a se închide sara și de-a număra virucika... M-am dat jos din mașină, ca să-l întreb pentru ce face el una ca asta, și nici n-am mai dat eu cine știe ce cu piciorul în ușă — ia, am ciocănit de cîteva ori cu călcîiul...

DOINA Și, văzînd lăcata pe ușă, ai pornit spre casă?

* domoi! = acasă!

** virucika = cîștigul, suma încasată

TUDOR În aceeași secundă.
 DOINA : Cine atunci l-o sculat pe bufetar din somn și l-o forțat să deschidă bufetul ?
 TUDOR Vă... hă... hă... Și el, prostul, o venit și-o deschis ? !
 DOINA O venit și o deschis...
 TUDOR Și eu iară am luat-o de la început ?
 DOINA De băut ai băut puțin, dar vorba e că ce-a fost pe urmă.
 TUDOR (*în șoaptă*) : Să mă fi bătut cu cineva ?
 DOINA Bătaie n-a fost, dar pur și simplu nu vroiai să ieși din bufet.
 TUDOR (*oarecum ușurat*) : Asta poate fi. Pentru că eu, când mă îmbăt, nu vreau să mă întorc acasă, măcar tu mori.
 DOINA Și de ce adică nu-i fi vrind ?
 TUDOR Iaca să vezi mata țicneală — cum mă îmbăt, nu mi-i a mă întoarce, și pace. Mi se face, așa deodată, silă de casa asta, și, pentru că mi se face silă, iară beau, și de ce beau, de ce nu m-aș mai întoarce. Și o tot țin așa întruna, pînă nu mă aduc oamenii și mă descarcă cu lopata la poartă. (*După o lungă pauză*). Aista e, dragul badei, necazul meu cel mare, pe care n-am vrut să ți-l spun, iar amu, dacă o știi și pe asta, poți spune că știi totul despre Tudor Mocanu.
 DOINA Dar cum se face că o casă pe care ai ridicat-o mata, cu mîinile matală, și patru copii — trup din trupul matală, și această bucată de pine — toate ți se urăsc așa, deodată ?
 TUDOR : Da că nu, păcat ar fi să zic — nici copiii, nici casa, nici bucata de pine nu sînt de vină. Eu aș crede, mai degrabă de vină îs sacii iștia cu fasole — cum mă îmbăt, îmi aduc aminte de dîșii, și așa mi se face lehamite de toate...
 DOINA Atunci, dacă sacii sînt de vină, de ce nu vă așezați într-o zi toți ai casei, s-o sfîrșiți odată cu alesul ? Scoateți de aici sacii, butoiul, și gata — s-a sfîrsit !
 TUDOR Hei, dragul badei, că fasolele estea au fost aduse cu așa socoteală, ca să nu mai aibă sfîrșit, și ele chiar nu se mai termină, grijania mamei lor... Sărmana Veta, uneori, știi, chiar te prinde mila...
 DOINA : Da în afară de milă, mai păstrează ceva sufletul matală pentru Veta ?
 TUDOR : Ce poate el păstra în afară de milă ?
 DOINA Dragoste, de-o pildă.
 TUDOR Cum, adică, dragoste ?
 DOINA : Păi, ai iubit doar mata cîndva această femeie !
 TUDOR : Hei, dragul badei, focul cela s-o stins de atîta vreme, încît amu

nici cenușa, nici vatra n-aș mai putea-o găsi...
 DOINA : Bine, dar cel puțin o fost, o ars el odată, focul cela ?
 TUDOR : Ca să fiu cinstit, nici nu mai țin minte.
 DOINA Cum se poate să nu ții minte, cînd mata ai fost acela care a luat amnarul, cremenea, și a scos primul scintei...
 TUDOR Ce amnar, ce cremene, că umblau pe-atunci fetele cu turma după mine !
 DOINA Mătusa Veta nu era în turma ceea.
 TUDOR : Cum adică, nu era ? De unde atunci s-o fi luat ?
 DOINA Apoi, dacă nici pe asta n-o ții minte, să-ți spun eu cum a fost. În anul cela, pe după cișlegi, te-ai demobilizat din armată. Ai făcut armata la Focșani, la cavalerie. Te-ai întors voinic, isteț și știai să joci o fată, că umblau nebune...
 TUDOR : Umblau, pe cuvînt de onoare, nu puteam trece prin sat !
 DOINA Și, totuși, fata care ți-a plăcut, fata care te-a așteptat, fata cu care deschideai jocurile, într-o zi a rămas fără nimica, pentru că soldații de la cavalerie nu se lasă furați de ceea ce avea să placă ochilor...
 TUDOR (*mîndru*) : E drept. Nu m-am lăsat.
 DOINA Nu te-ai lăsat, pentru că avea puțin pămînt fata, și-ai tot fluierat serile pe la răscruci, ai tot ținut pe la șezători furcile ba la una, ba la alta, pînă n-ai dat cu ochii de Veta. Biata fată, abia împlinise șaptesprezece ani în iarna ceea, de-abia începuse a ieși duminicile în sat. Dar, alegîndu-ți-o, ai scos-o de Paști la joc și toată ziua ai jucat numai cu dînsa.
 TUDOR : Se poate întîmpla să fi fost întocmai așa, că eram dat naibii !
 DOINA : Ai făcut-o nu pentru că erai dat naibii, ci pentru că Veta, rămasă fără tată, avea trei hectare de pămînt, și luînd-o, te duceai într-o gospodărie gata adunată.
 TUDOR Hei, da n-o mai sucl nici mata chiar așa ! Că dac-o s-o luăm de-a fir în păr, să vedem ce însemna pe atunci o fată frumoasă ? Cu ce mă vrăjise atunci Veta ? Era sprintenă, avea sîni bourei, glas frumos, de privighetoare, trei hectare de pămînt și doi ochi galeși, căprii. Că, vezi mata, pe atunci ele nu se dezlipseau una de alta — sîni de la pămînt, ori glasul de la gospodăria tatei.
 DOINA Las' că le-ai dezlipit mata de minune după nuntă. Pe pămînt, ca fiind cel mai de preț, ai pus mîna și n-ai

desfăcut pumnul pînă nu s-a făcut colhoz, iar glasul Vetei te miri de-o fi ajuns măcar o singură dată la inima matală. Știi din vorba oamenilor că are glas frumos, dar nu te-ai dus o singură dată la biserică s-o auzi cum cîntă în strană, Pămîntul te scula în zori de zi, te bucura pe vremea aratului, pe vremea semănatului, pe vremea strînsului, iar glasul Vetei — te-ai bucurat măcar o singură dată că nevasta dumitale are cea mai frumoasă voce din sat ?

TUDOR M-am bucurat și mindru am fost totdeauna.

DOINA : Atunci dar cum se face că după nuntă Veta tot mai rar și mai rar se ducea la cor, tot mai rar și mai rar sătenii auzeau cîntecele ei ?

TUDOR : Vezi, dragul badei, cum vine povestea... Viața țaranului e țesută mai mult din muncă decît din cîntece. Ba e vremea semănatului, ba e vremea prășitului, ba e vremea strînsului. Și femeia măritată — de amu ce mai cîntare poți aștepta de la dînsa ? Ba și se îmbolnăvește un copil, ba vaca își pierde mana, pe urmă vine războiul, după război preotul o rămas pe undeva prin România, biserica au închis-o. O vreme o chemau la înmormîntări și ea se ducea cu încă cîteva femei și, cîntînd, petreceau mortul la groapă, dar pe urmă n-am mai lăsat-o. Ori și cum, cîntecele celea de înmormîntare o stricau la inimă, și azi mie nevasta posomorită, mine posomorită...

DOINA O băteai ?

TUDOR Nu. O singură dată am bătut-o, pe vremea prășitului.

DOINA Pentru ce ?

TUDOR : Să vezi întîmplare nemaipomenită... Atunci, cînd s-o făcut colhozul, cîteva veri o îmblat și ea împreună cu femeile din măhală la prășit. Se ducea cu dragă inimă și muncea ziua întregă în rînd cu lumea, dar cînd li se nimerea să muncească la Hîrtoape, acolo unde au fost odată hectarele noastre, sara, nainte de plecare, făcea ce făcea și rămînea în urma femeilor. Măi, se mira tot satul — ce-o fi tot rămînînd în urmă Veta lui Tudor Mocanu ? Iar satul, cînd intră el în ambiție, apoi e al naibii, nu se lasă pînă nu află adevărul...

DOINA Și ce era la mijloc ?

TUDOR : Nici n-o să-ți treacă prin minte ! Rămînea în urmă ca să pună semn la cele trei hectare ale noastre, să nu se uite, pe urmă, de unde și pînă unde o fost pămîntul nostru. Și eu care tocmai fusesem înaintat zvenevoi*, oricum, trebuia să iau atitudine...

* zvenevoi = șef de echipă, de brigadă

DOINA : A lovi un om înseamnă a'lua atitudine ?

TUDOR : Da las' că n-am mai lovit eu cine știe ce... I-am tras colo cîteva palme, dar, pesemne, s-o tulburat mai mult din speriat, că nu m-o simțit atunci cînd m-am apropiat. Din ziua ceea, după cele cîteva palme, o început s-o fure frica. Ș-o fură azi, o fură mine...

DOINA De ce anume se teamea ?

TUDOR Ca să vezi — se teamea de toate. Se teamea să nu ne deporteze, se teamea să nu se întoarcă iară foamea, să nu înceapă un război ; se teamea de sărăcie, se teamea că nu vor avea ce îmbrăca copiii atunci cînd va fi zi de sărbătoare...

DOINA Mata, bărbat fiind, nu te temeai atunci de nimic ?

TUDOR De ce să zic, mă cam tăia și pe mine frica...

DOINA Și cum ai făcut, ca s-o birui ?

TUDOR : Ei, vorbă să fie, cum am făcut. Cînd am văzut că-i ra, m-am datat la activități artistice, și hai cu cîntece, hai cu dansuri, pînă nu am încăput printre activiști, că pe urmă nu mai avea ce să-mi pese...

DOINA : Veta nu s-a datat la activități artistice ?

TUDOR : Da las' că începuse să vină și ea serile pe la club și, cu toate că nu vroia să iatre, se uita mai mult prin fereastră, vedeam eu că-i place. Începea să-și revină și toate s-ar fi întors spre bine, dacă nu s-ar fi apucat într-o zi proștii iștia ai mei să ascundă icoanele.

DOINA Mata i-ai pus la cale ?

TUDOR Ferit-a Sfîntul — au făcut-o din capul lor.

DOINA : Dacă nu mata i-ai pus la cale, atunci, cînd ai văzut că icoanele nu mai sint, de ce nu le-ai zis să le pună la loc ?

TUDOR Da că nu puteam, politicește nu puteam să le spun una ca asta ! Ei tocmai intrase în comsomol, acolo îi rodeau, că, adică, ce-i cu iconăria ceea la voi în casă ! Și, odată ce băieții le-au scos, cum să le zic să le pună la loc ?

DOINA Dar în zilele celea de frămîntare, cînd Veta umbla și tot răscolea peste tot, mata știi ce caută ?

TUDOR Îmi cam trecea prin minte...

DOINA Și, fiindu-i bărbat, tată a celor cinci copii pe care și i-a născut, i-ai spus măcar un cuvînt de bine, ai căutat s-o mîngîii cumva ?

TUDOR Da că nu puteam, că tocmai era pe-atunci vorba să mă alegă și pe

mine nu mai țin minte unde... Și apoi, când o vedeam că iese nopțile din casă, mă gîndeam — a umbla, a umbla, da pe urmă a doborî-o osteneala și a uita.

DOINA : N-a uitat ?

TUDOR : Ar fi uitat și toată năpasta asta s-ar fi trecut, de nu i-ar fi venit în cap să se bage în poiată.

DOINA : Erai de față ?

TUDOR (*după o lungă pauză*) : Eram, pentru că în duminica ceea mi-a și încărunchit căpățîna. Pînă atunci aveam vreo doi peri suri pe la temple, da în duminica ceea, cînd a început a ninge peste mine, ninsoarea ceea nu se mai oprește pînă azi...

DOINA : O fost duminica rușinii, duminica durerii ?

TUDOR : Ei, întreabă-mă ca să te întreb... Țin minte, băieții mi s-au dus la club, Maria, că era încă mică pe atunci, se juca pe afară, eu mă necăjeam cu motocicletă. Nu cu asta, aveam pe atunci o holeră, un K-125. Și cum mă căzneau eu, umflînd o roată, parcă o fi fluturat ceva pe lîngă mine și s-o strecurat în poiată, dar nu-mi trecuse prin cap ce poate fi. După care, numai ce-o văd pe Veta ieșind din poiată cu icoanele. Apoi, icoanele, mă rog, dacă au stat atîta vreme în poiată, sub pătulul găinilor... Le-o așezat Veta pe iarbă, în felul în care stăteau ele în casa noastră, s-o lăsat în genunchi în fața lor, o ridicat brațele spre cer, așa cum face preotul în vremea rugăciunii, și o început să cînte

*Cu noi este Dumnezeu,
Auziți voi neamuri și vă plecați,
Căci cu noi este Dumnezeu...*

O jumătate de sat s-o adunat atunci lîngă ograda noastră. Ce-o fost mai pe urmă să nu mă întreb — nici n-am cuvinte, nici n-am putere să mă mai întorc o dată la ziua ceea...

DOINA : Ați fost cu dînsa pe la doctori ?

TUDOR : Da că nu puteam, că era tocmai pe vremea strînsului, iar eu eram pe atunci la polevodceski brigada *. Pe toate gardurile stătea scris cu litere mari „Ai strîns la vreme — ai cîștigat, ai întîrziat cu strînsul — ai pierdut !” O trecut ferșalul ** mai înspresară, i-o pus o injecție, și cu injecția ceea o dormit biata Veta două zile la

* *polevodceski brigada* = *brigada de cîmp, de recoltare*

** *ferșalul* = *felcerul*

rînd. Credeam că din somnul cela o să-i treacă, da că nu. Mai în toamnă am început a îmbla cu dînsa pe la doctori. Am fost la Chișinău, la Kiev, la Kamenka, da că degeaba. Pînă la urmă i-au dat foaie s-o ducem la spitalul din Kurki pe toată viața, dar am stat noi cu coplii și ne-am gîndit — ce să umble ea, sărmana, flămîndă și zgîriată prin pădurile Orheiului ? Am lăsat-o acasă și, uite, stă cu noi.

DOINA : Nu v-o pîrut rău c-ați lăsat-o ?

TUDOR (*șovăind*) : Rău nu ne-a pîrut, dar bucluc am avut destul. Toți ismari, de rămas cu dînsa o zi întregă — nu poate rămînea nimeni, iar pe de altă parte, ea, femeie harnică, cum numai rămîne singură, se și apucă de treabă — ba coace pine, ba spală. O dată era să ne aprindă casa, altă dată, cit pe ce să cadă în fîntînă. Ne-am căznit mult, pînă nu ne-o venit ideea asta cu fasolele...

DOINA : Matala țî-o venit ?

TUDOR : Nu, pe Ionel l-o luminat. Într-o zi l-am lăsat să steie cu Veta, da el tocmai se înțelesese cu niște băieți să gonească mingea pe vale. Și tot chîtîndu-se cum ar face el ca să poată pleca și ea să steie cumincioară, deodată își aduce aminte cum stătea Veta iarna seri întregi tăcută și alegea fasole, că îl era grozav de drag să le aleagă. Pune dar scara la gura podului, adună în căldare niște rămășițe din anii trecuți și vreo două zile Veta a stat cuminte ca un copil pe un scăunăș, încît nici nu se auzea în casă de dînsa. Și-atunci m-am dus eu în colhoz, am luat cîte un pud-două de toate felurile, am adus butoiul ista, ca să avem unde le amesteca, și iaca, repede or fi patru ani de cînd tot stă biata Veta și le alege. Iarna alege în casă, vara vine sub cortul ista. În sfîrșit, oricum, dar ne-am descurcat pînă la urmă.

DOINA : Ce descurcătură mai e și asta, cînd omul, după ce ia un pahar de vin, nu vrea să se întoarcă napoi la casa lui ?

TUDOR : Asta-i drept. Cum iau un pahar — nu mi-i a venit, măcar tu mori.

DOINA : Și-atunci, cînd vin eu să te întreb dacă ești mulțumit cu viața, matala ce-mi răspunzi ?

TUDOR : Da că nu, că așa nu se poate pune problema...

DOINA : De ce nu se poate ?

TUDOR : Pentru că e greșit. Politicește greșit.

ACTUL al III-lea

Același cort. Duminică dimineață. Soare, senin. Aparatul de sub streșină aduce valuri de melodii, fulgi albi plutesc domol în văzduh.

Sacii și butolul stau acoperiți cu niște șoale. În stînga cortului, masa în așteptarea musafirilor. Veta, plină de îngrijorare, se uită la masa pregătită, pipăle pe sub șoale sacii și butolul. În cele din urmă se hotărăște. Viră pe furiș mîna în butoi, la ceva fasole și, dosindu-se, prinde a le alege. Pe neașteptate apare Doina.

DOINA : Cum, și azi, în zi de sărbătoare ?
VETA (*făcîndu-și semnul crucii*) : Poate o să mă ierte Domnul pentru păcatul ista, dar știi mata, mi-o rămas încă o jumătate de butoi și nu pot ațipi nopțile din pricina lui. Stă alături și mă apasă...

DOINA Da nu-ți fă matale atîtea griji ! Venim într-o zi cu toate și să vezi cum le alegem. Hai că avem pe azi altceva...

VETA : Iar adunăm floare de cireș ?

DOINA : Nu, pentru că azi e sărbătoarea Binelui, ziua cînd fiecare dintre noi trebuie să facă măcar un cit de mic bine...

VETA (*pe gînduri*) Mare lucru ar fi și asta, dar mă tem că n-au să mă lase...

DOINA : Cine, adică, să nu te lase ?

VETA (*arătînd cu capul spre casă*) : Ei, DOINA Cum ar putea ei să nu te lase ?

VETA (*șoptind*) : Da că așa cumînți cum îi vezi, ia cearcă să iei de la dîșii măcar un fir de ață, să vezi cum îți sar în cap !

DOINA Dar pentru ce am lua ceva de la dîșii ?

VETA Cum atunci să facem bine ?

DOINA Da parcă binele înseamnă neapărat să iei de la unul și să dai la altul ? A face bine înseamnă, în primul rînd, a înțelege inima și sufletul celor din jur. Și dacă vom întîlni pe ulițele satului o tînră mamă cu copilul în brațe, o vom ruga-o să ni-l arăte, i-l vom lăuda, și asta va însemna că am făcut un bine. Și dacă vom întîlni un copil rătăcit în pădure, îi vom șopti la ureche povești mărețe despre el și despre tot neamul lui, pentru a-l ajuta să iasă din pădure, și asta iarăși va însemna că facem un bine. Și cînd vom întîlni un om muncitor cu tractorul în singurătatea dealurilor, ostenit și amețit de vuietul aceluia tractor, îl vom opri, îi vom lăuda cinstea, răbdarea, bucată de pine, și asta iarăși va însemna că facem bine...

(De după perdeaua ninsorii răsare coasta de imas, cele două femei urcă pînă hăt, departe. Și iară se aud lovituri

surde în poarta de fier, și iară răsare povestea aceluiași pui de stejar.)

*Iernile i-au frînt tulpina,
Verile i-au stors norocul...
Nu l-o mai deschis lumina,
Nu l-o mai cules nici focul...*

*Frunza stă și nu mai pică,
Și tot stă de-un an ș-o vară,
Nu se plînge de nimica,
Și nici zice că o doare...*

(Ninge întruna și iară ne întoarcem sub cortul verde. Într-un tîrziu se deschide ușa și coboară scările, somnoros, Ionel. Priveștiștea unei mese împodobite îl înviorează nespus. Se apropie, își umple un pahar.)

IONEL Sughiț bun la toate neamurile...

MARIA (*răsare de undeva de după casă*) : Ce faci, măi drace ? ! (*Îi smulge paharul din mîna, toarnă băutura înapoi în carafă.*)

IONEL (*oarecum jignit*) : Fa Marie ! Am să-ți ațtopez două labe, c-ai să uiți din ce sat ești și cum te cheamă.

MARIA Ai să-mi ațtopezi, cum nu... Că, dacă n-ai fi dospit pînă la amiază, ai fi auzit cum tata o poruncit să-l așteptăm cu masa gata. Poate veni cu musafiri.

IONEL Păi, parcă zicea că se duce la conferință ?

MARIA : De dus s-o dus el la conferință, dar de întors se poate întoarce nici că să-ți vie în cap de pe unde !...

IONEL (*pe gînduri*) : Mareșalul lăzilor cu patlagale ! Poate fi un mare chili-pir la mijloc. Dacă o să-i meargă bine, am să-l rog să-mi deie motocicletă cu totul. Fa Marie, eu aș putea să te-ajut colo oleacă, numai cu condiția ca pe urmă, după petrecere, să-i amintești tatei că, atunci cînd ț-o fost greu, eu eram acela care ț-am dat o mîna de ajutor. Făcut ?

MARIA Fugi de mătură ograda și taie gheorghinele scutate din fața casei. Lasă-le numai pe cele în floare și pe cele abia ieșite din buton.

(*Întra prin portiță, vajnic și pompos, Anton. Se așază la masă și, pe ginduri, pornește a umbla prin bliduri.*)

MARIA Ce faci, bădiță ? Că iar ai să-mi mînjești fața asta de masă și n-am alta curată s-o schimb, cînd or veni musafirii.

ANTON : Da ce vi-s eu în casa asta, fa ? Parcă nu-s și eu musafir ? Noaptea vin, în zori mă duc, și dacă rămîn pe-o duminică acasă, de ce adică nu pot sta și eu frumos, omenește, la masă ?

IONEL Bate-te peste gură, prostule, și fugi de te spală cu sapon francez...

ANTON Ce s-a întîmplat ?

IONEL Așteptăm musafiri — poate fi un mare gheșeft la mijloc...

ANTON (*se ridică de la masă*) : Să crăp că toamna asta mă înșor. Cum, tovarăși, să ajung eu duminică să nu pot sta omenește la masă !

FIMA (*coboară furios scările*) : Iar ai început-o, Marie, cu tacimurile ! Te-am rugat special să mă lași să dorm un pic, dar pesemne că farfuriile din dulăp...

MARIA Da că mi-o zis tuța să gătesc masa tot amu.

FIMA Să gătești masa cu noaptea în cap ? !

MARIA Mi-o zis — masa clasa-ntii și așteaptă cu sufletul la gură. Poate pica cu musafiri din clipă în clipă.

ANTON : Mai ieri am avut musafiri, azi așteptăm musafiri, mine vor veni iarăși musafiri — unde ajungem, tovarăși, dacă o tot ținem din banchet în banchet ?

MARIA : Of, doamne, și aparatul acela de radio ! Tocmai amu i-o venit să amu-tască. Se poate întimpla că tata tocmai de dragul lui aduce musafiri, și dacă-l găsește mut, ne spîzură.

(*Ionel vine, mai drege ceva în vechitura cea și iară răsar melodii din bătrîni. Și tot nînge, nînge întruna. Impreună cu ninsoarea se întoarce Veta de pe costișele cele îndepărtate. Le zimbește tuturora, trece cuminte și se așază la masă.*)

MARIA (*ingrozită*) : Mămuță, nu vă fie cu supărare...

VETA De ce să mă supăr, draga mamei, că nu mă supăr deloc...

IONEL : Marie, să nu îndrăznești, că ni-i mamă...

MARIA : Da ce să fac eu, păcatele mele, c-o zis tata — vă spîzur...

IONEL Da s-o lase el mai moale cu spîzurătoarele celea, că noi uite cum facem — ne așezăm cu mama la masă. Că ea, sāraca, cine știe de cînd nu

ne-o văzut pe toți adunați împreună la masă...

VETA O, doamne, cit de demult...

IONEL Ei, vezi ?

(*Se așază cu toții, toarnă vin în pahare, ciocnesc. Vetei îi place grozav cum sună pocalurile, sunetul lor prin ceva se aseamănă cu bătaia clopotelor și, stînd în picioare, ea tot ciocnește, ba cu unul, ba cu altul, pînă ce nu se aude o mășină oprind la poartă.*)

MARIA (*ingrozită*) : Dumnezeule, musafirii iștia chiar că pică din cer !

(*Apare Ivan Frankovici, cherchelit de-a binelea, cu Tudor Mocanu, care îl duce cavalereste la braț.*)

TUDOR Să-mi trăiți, măi flăcăi, și vouă, fetelor, salutare ! Iaca, dragii mei, o sosit ceasul cînd un mare, un foarte mare om pășește pragul casei noastre !

IVAN FRANKOVICI Eu nu vreau forte mare. Eu vreau modest. Te !

TUDOR Mă rog, ne facem modești, Ivan Frankovici ! De ce să nu ne facem ? Acum, uite mata la masa asta a mea că-i rotundă și nu-ți pot spune care e locul cel mai de cinste, dar aruncă așa o privire și unde o să-ți placă, acolo să mi te așezi.

IVAN FRANKOVICI : Eu nu dorit masa. Eu dorit — tra-la-la...

TUDOR Hei, „Amurskie volni“ * se cheamă, cum să nu... Lasă aparatul acela de sub streșină să îngîne ce-i a lui, că mai pe urmă îți cînt eu ce-o să-ți placă... Ardem un guliai ** cum nu s-o mai pomenit, numai că, pînă una-alta, șezi colo frumos la masă, să luăm cite-un păhăruț, cite-o gustărică. Pe urmă le aranjăm noi pe toate, că eu, cînd mă pun pe cîntat, is dat dracului — cînt din gură, cînt din frunză, cînt din șip, numai că mai întii șipul acela trebuie golit, grljania mamei lui...

IVAN FRANKOVICI Da, poate 'lurvăm pe asta — tra-la-la...

TUDOR Și pe aista îl știu, dar nu mă grăbi, să nu stricăm rînduiala. Uite mata, Ivan Frankovici, la șipul ăsta. „Negru de Purcari“ scrie pe dînsul. Purcari îi un sat prăpădit colo în sudul Moldovei, dar au niște vii nemai-pomenite, că iată, cit îi de mare Moldova, da că numai satul acela face vin de aista. În fiecare an îl cumpără Co-roana Britanică, plătește aur curat.

* „Amurskie volni“ = „Valurile Amurului“

** un guliai = un chef

IVAN FRANKOVICI Unde este fata
cela formos, care tu laudat la mine ?
Eu dorește dansez cu el uite care me-
lodia „Smeiatsia vals nad vsemi
modami sveta-a-a-a...” *

TUDOR Nu te grăbi, Ivan Frankovici,
că mai este mult pînă departe. Hai
mai întii să fim sănătoși. (Cinstesc.)
Amu trage mata cu coada ochiului
prin blidurile estea, că așa cum se gă-
tește în casa mea...

IVAN FRANKOVICI Unde fata
celo formos, în roz, care tu laudat la mine
grozav ? Ori tu adus la mine fata cela,
ori eu plecat. La revedere. „Smeiatsia
vals nad vsemi modami sveta...”

MARIA Tu!ă, am și eu o coftișoară **
albă cu fustă roză...

IONEL Imbracă-te iute, proasto, ce stai
cu gura căscată ? !

(*Maria se întoarce, vrea să intre în
casă, dar nu poate, căci în prag stă tristă,
umilită, multîncercata noastră Doină. Îl
caută pe Tudor, îi caută pe ceilalți, dar
toți se fac a nu o vedea, și atunci ea vine,
cu o ușoară plecăciune se închină în fața
musafirului.*)

DOINA Eu sînt fata de care se vor-
bise...

IVAN FRANKOVICI O, da, formos,
foarte formos... Dar muzic, unde este
muzic ? !

IONEL (*uitîndu-se cum se tot clugulește
Ivan Frankovici pe lingă Doina*):
Tată, eu am să-l pocnesc cu un șip
la ceafă, da mata să-l prinzi din partea
cealaltă, să nu răstoarne masa...

TUDOR Fii cuminte, măi, că el are
patru vagoane deșarte în gară, și noi
care gemem că nu știm ce să facem
cu patlagelele...

(*Ionel aduce armonica, Tudor culege o
melodie.*)

IVAN FRANKOVICI (*plesnînd de atîta
drăgălășenie*): Nu, eu dorește așa :
Tra-la-la-la...

TUDOR Las-că ajungem și la asta, să
vezi cum ajungem...

ANTON Tată, cit n-avem martori, eu
pun mîna pe lada asta...

TUDOR Taci din gură, măi, că patla-
gelele celea au si început a se strica !

IVAN FRANKOVICI : Eu nu doresc re-
pede, eu doresc ritm lent pentru ca
fata formos putut lipi la mine...

FIMA : Tată, eu am făcut o vară box, și
dacă ai mata legături, ca să mă poți
scoate de la miliție...

* „Smeiatsia vals nad vsemi mo-
dami sveta-a-a-a...” = „Rîde valsul de
toate modele lumi!”

** coftișoară = bluziță

TUDOR Stai, bre, să scăpăm de patla-
gele, că pe urmă il pocnim noi, n-ai
tu grijă...

(*Armonica înină încet. Tudor o ajută,
cîntînd din gură „Smeiatsia vals nad
vsemi modami sveta”, iar Ivan Franko-
vici, legănat de melodie, legănat de fru-
musețe, se clatină ba într-o parte, ba în
alta, și pare cit pe ce să cadă.*)

IVAN FRANKOVICI Tovarișci Mocanu !
Na paru slov *.

TUDOR (*scîrbit, băieților*) : Duceți-l, bre,
colo în fundul grădinii, numai luați
sama la vecini să nu bată la ochi...

MARIA Și cu patlagelele cum rămîne ? !

TUDOR Amu ele, mititelele, is pe roate.
Auzi cum cîntă roțile trenului ? Tac-
tuc, tac-tuc, tac-tuc... Asta însămnă —
le-duc, le-duc, le-duc, și, Marie dragă,
cîntec mai frumos pe lumea asta nici
că se poate !

(*Și tot ninge, ninge, apoi, prin ninsoa-
rea ceea, cînd revenim sub cortul verde,
e noapte tirzie. Tudor stă la masă, iar
musafira lui adună cite-o petală rătăcită
prin văzduh și o pune cu grijă în coșu-
lețul pe care-l poartă la braț.*)

TUDOR Da că nu, că nici așa nu se
poate... Ce înseamnă, vii dumneata la
mine și aduni tot ce are mai frumos
casa asta...

DOINA : Adun, pentru că mi-a venit
timpul să-mi iau rămas bun și cine
știe de-oi mai trece pe-aici vreodată...

TUDOR Nu te supăra pe noi. Ce să-i
faci, așa e viața... Ne învîrtim și noi
cum putem, că, dacă nu miști iute, te
calcă, tovarăși, în picioare, de nu-ți
rămîne nici numele, nici porecla...

(*Și iară răsar din întunericul nopții
aceleași lovituri surde și grele într-o
poartă mare de fier. Tudor tresare.*)

DOINA : Nu deschide ?

TUDOR (*surprins*) : Cine adică nu des-
chide ?

DOINA : Zic — cei de după poartă nu
mai deschid odată ?

TUDOR Ca să vezi, nu deschid... (*După
o lungă pauză.*) Auzi, chiar vroiam să
te întreb, ce-i cu poarta asta ? Cine
bate într-însa și cine nu vrea să des-
chidă ?

DOINA E verde poarta, nu ?

TUDOR Verde, de unde știi ? !

DOINA Păi, e poarta lui Meri Niko-
laevna, Că bufetăreasa ceea, după ce-o
vlăguit mai toate cadrele raionale, o

* Na paru slov = pe scurt, în două
cuvinte

zis că e sătula de cei cu studii fundamentale și-o trecut la vina puternică a celor legați direct cu producția. Ca atunci când ai nimerit și dumneata pentru prima oară în lanțurile ei...

TUDOR Nu atinge voprosul* ista, te rog eu frumos să nu-l atingi !

DOINA De ce adică nu l-am atinge ?

TUDOR Pentru că o fost o mare, o foarte mare dragoste...

DOINA Cum nu, mare dragoste ! Că voi, proștii, după ce-ați trăit o viață întregă cu femei timide, modeste și curate, care se rusinau de fiecare dată când vă apropiați de dîsele, acum, după ce-ați făcut școală la Meri Nikolaevna, ați căpiat cu totul. Fanteziile ei sexuale v-au năucit pină într-atita, încît ați ajuns s-o pofțiți în musafirie, s-o așezați la o masă cu soțiile, cu copiii voștri !

TUDOR O așezăm pentru că Meri Nikolaevna e primită peste tot ca un musafir de onoare. Mă rog, femeie frumoasă cu studii superioare, apoi o fost și cîntăreată cu renume, o participată chiar și la concursurile republicane, că de-acolo ne și cunoaștem — eu pe-atunci cu dansurile, ea cu cîntecele...

DOINA : Care renume, cine-o aude cîntînd ?

TUDOR Da că acum nu are timp, acum toată cultura raionului e pe capul ei ! Și, nimerind cu niște treburi pe la noi și dînd cu ochii de mine — puteam să n-o poftesc să intre ? Că, dacă vrei să știi, totul o fost cum nu se poate de kulturnii** — și Veta, și copiii au primit-o bine, și totul ar fi fost cum nu se mai poate de fain, dacă nu-și băga prostul cela nasul unde nu-i fierbe oala...

DOINA Pentru ce-ți dușmănești copilul ?

TUDOR (*intr-un tirziu*) : Drept să-ți spun, Mihai acela a fost dintotdeauna o mare taină pentru mine. Micuț, cu capul mare, pe care-l tot scapătă ba pe-un umăr, ba pe altul — știi, de n-ar fi purtat și el două virtăcușuri în creștet, ca și mine, aș fi zis că Veta l-o făcut cu vreun popă pe undeva.

DOINA De ce anume cu un popă ?

TUDOR Are el în felul lui de-a fi ceva prea cuminte, ceva prea curat, ceva evlavios, și cui să-i fi trecut prin cap că tocmai smerenia ceea ascunde un început de răzvrătire, care nu se mai află ! Învăța bine, era căpos, se întîmpla cite-o vorbă de-a lui să facă ocolul satului. Și era cinstit. O, cîntea ceea bolnăvicioasă a lui Mihai !

DOINA : De ce adică bolnăvicioasă ?

* *voprosul* = problema

** *kulturnii* = civilizată

TUDOR Dar cum alta să-i zic, că ne scotea, zău, pe toți din sărite ! Trăim în colhoz, mă rog, fiecare se descurcă cum poate — el vrea numai decît să afle cum și de ce. Eu, ca brigadirii — de ici iau, de colo pun, asta o acoperi cu cealaltă, iar Mihai umblă ca o umbră în urma mea și mă tot descoase — asta de unde s-o luat, ceea a cui să fie ? Și atunci cînd o primeam pe Meri Nikolaevna la noi în casă, glumeam, mă rog, cum se obișnuiește printre oameni. Ea, așa în glumă, îi zice nevastă-mi că ar vrea să mă imprumute, pe-o lună-două. Sărmana Veta, bolnavă fiind, s-o speriat c-au venit după mine și-o început să plîngă. Eu tocmai atunci mă apuc să-i lămuresc că la mijloc nu e decît o glumă și, în vreme ce-i explicam eu în ce consta gluma, se ridică Mihai și zice : pentru ce îți bați joc de maica noastră ?... Eu, enervat cum eram, i-am zis mai tacă-ți, bre, odată gura ceea !

DOINA Și a tăcut ?

TUDOR A tăcut, dar să vezi cum a întors-o ! Că eu i-am zis să tacă acolo, pe loc, da el a amuțit pe ani de zile. N-a scos o vorbă pină nu a plecat la universitate. Cînd a fost să plece, m-am sculat și eu cu noaptea în cap, am vrut să văd de-și va luat rămas bun, dar de unde, a trecut pe lîngă mine cum ai trece pe lîngă butoiul cela. Mi-am zis — lasă, o să-l răzbească frigul, foamea, ș-o să vezi cum o să-mi vină...

DOINA N-a venit ?

TUDOR N-a venit. Asta de-acum a început să mă doară, mai ales pentru că sătenii la început erau cu toții de partea mea, dar cum Mihai a început a publica versuri prin gazete, satul a trecut de partea lui. Umblau declamînd poezii de parcă ar fi căzut cu toții în mîntea copiilor...

DOINA Matala nu gustai versurile lui ?

TUDOR Se întîmpla să-mi placă și mie cite una, dar nu ca să leșin ! Mă rog, cuvinte frumoase, sunătoare, mă lăudam și eu cînd venea vorba că, uite, am fecior care lucrează poet la Chișinău. Nici să-mi treacă prin cap cum poate lovi un poet...

DOINA Mihai țe-a lovit ? !

TUDOR : M-o lovit, păgînul, cînd îmi era viața mai dragă, m-o lovit, că, uite, de-atunci, cu inima...

DOINA : Totuși, e singele matala și cartea cea veșnică zice : părinții să-și ierte copiii în ceasul greu al uril.

TUDOR : Da că nu, că chestia asta nu o fost dintre cele ce se iartă. (*După o lungă pauză.*) În iarna ceea tocmai ne pregăteam de adunare generală și eu, care ieșisem atît de bine cu brigada,

visam, mă rog, ca omul, la mai bine... Adun într-o sară niște prieteni la masă — au fost și tovarăși din raion, și vreo doi președinți de colhozuri din satele vecine, că mă am de bine cu toții. Ne așezăm la masă, da pe dulap stătea o farfurie neagră. De cum Mihai a terminat universitatea și a intrat la radio Chișinău, am cumpărat o farfurie neagră și am pus-o pe dulap, că, zic, să steie acolo și să cinte, din când în când îl voi auzi glasul... Atunci, cu musafirii ceia, uitasem de radio, dar îl face Maria legătura și deodată ră sare în casă vocea lui Mihai cu o poezioară despre un pui de stejar. Și venea glasul acela atît de plin, atît de curajos, că musafirii mei au înțepenit cu paharele în mină. După ce-a fost poezia terminată, eu nu-mi pot ținea mindria, și zic : e Mihai, fecioru-mi... Dar, după o mică pauză, dictatorul * face de pe dulap : ați ascultat un ciclu de versuri ale poetului Mihai Cosașu. Musafirii se uită mirați la mine, știindu-mă de Mocanu, eu cât mirat în jur — cosaș, tovarăși, noi de cînd strîngem griul cu combine ! Și cum stau eu așa și mă mir, Maria face de colo : o luat numele mamei !

DOINA : Ei și chiar dacă o făcut el una ca asta...

TUDOR : M-o durut, M-o durut așa, că am leșit din casă și m-am dus unde m-au dus ochii.

DOINA : Iar ochii te-au dus în aceeași Ciumbureni și ai bătut la aceeași poartă de fier. I te-al plîns lui Meri Nikolaevna, și ea te-a mîngîiat, și-a dăruit o noapte fierbinte, o noapte nebună ! În clipele celea de nebunie și-o șoptit la ureche că lumea e sortită pieirii, lumea se duce de ripă, și azi omul deștept, pentru a rezista acestei enorme alunecări, își face gard nalt de piatră în jurul casei, pune o poartă mare de fier și petrece cum vrea și cu cine-i place.

TUDOR : Da că nu e adevărat, că nu ea mi-o spus, așa m-am gîndit eu singur în mîntea mea !

DOINA : Te-ai gîndit așa pentru că zăcea alături Meri Nikolaevna și ai vrut să fii într-un gînd cu dînsa. Mai apoi, luînd aceste gînduri drept gîndurile matala, cum te-ai întors, ai și pornit-o cu piatra, cu cimentul... Zădar-nice-s toate, pentru că lumea din care-ai răsărit, rădăcinile tale te știu de om cumsecade, ele nu vor să te piardă, drept care bat cu înverșunare în poarta pe care de-abia, de-abia te pregătești s-o pui.

* dictatorul = crainicul

TUDOR : Dar cine bate, aș vrea să știu ? DOINA : Bat părinții dumitale, bat buneii, bat străbuneii, bat nesfirșitele vițe de neamuri prin care a trecut această suflare pînă să fi ajuns la mata. Bat și eu la poarta ceea, pentru că nu unul, Mihai, ci noi cu toții urmărîm învîrtelele prin care treci. Și nu unul, Mihai, ci noi cu toții ne ridicăm de la masă, atunci cînd se așază la ea Meri Nikolaevna. Și nu unul, Mihai, ci noi cu toții intrăm în casa asta pe calea undelor...

TUDOR : Dar, Dumnezeuule, pentru ce mă chinuții voi atîta ?

DOINA : Pentru că sîntem și noi o părticică din făptura dumitale, și ceea ce se petrece aici, în această casă, se petrece nu atît între mata și noi, cît între mata și iară mata. Dacă vrei să știi — pînă și în poarta ceea de fier batem nu atîta noi, cît bați mata !

TUDOR : Cum adică ? Eu comand poarta, eu bat întrînsa și tot eu mă îngrozesc ? Păi, tovarăși, dacă se află la raion, sînt pierdut, și nu pe ici pe colo, da pierdut absolut, definitiv !

(Ninge, ninge de nu se vede nici în cer, nici în pămînt. Totul e alb, totul e zăpadă, și din albeața ceea se desprinde vocea lui, vocea poetului.)

*Frunza stă și nu mai pică,
Și tot stă de-un an și-o vară,
Nu se plînge de nimica,
Și nici zice că o doare.*

*Dar prin lunga ei amară
An cu an vor tot dozni
Cei de-au cunoscut stejarul,
Cei de nu-l vor mai găsi...*

(Dis-de-dîmineață. Cer cu nori, zi posomorită. Veta șade pe scăunaș și alege fasole, cei ai casei se gătesc de ducă.)

FIMA (scoțînd din geantă un vraf de hirtii) : Cum crezi mata, tată... ?

TUDOR : Stai să mă dreg puțin. (Vine la butoiășul de zinc, toarnă o cănuță, o dă peste cap, se oțărăște cumplit.)

FIMA : Uite, aici în hîrțiile esteis patru ani de muncă. Cum crezi mata, e de-ajuns pentru o disertație ?

TUDOR : Eu de unde să știu ? Că, drept să-ți spun, nici cele patru clase, pe care le scriu, nu le-am scos la capăt.

FIMA : Și, totuși, ai mata un simț practic, țărănesc, care de fiecare dată îți spune — este sau nu este. Și acum eu nu atît pe mata, cît simțul acela practic al matala vin să-l întreb — ce crede el, este sau nu este ?

TUDOR (frămîntat) : Păi, vezi tu... Da acolo, la adunarea ceea, unde trebuie

să te alegă candidat, cine o să fie președinte ?

FIMA : Natural, A. I. Țurcanu, că el mi-i conducător.

TUDOR : Care Țurcanu ? Blajinul acela miitel cu glas moale de femeie ?

FIMA : În primul rând că nu este nici chiar josuț și nici blajin ; cit despre vocea lui, să-l vezi mata la tribună, demascind dușmanul de clasă !

TUDOR : Da că n-am vrut să-l vorbesc de rău, ferit-a Sfințului ! Și el unde trăiește — tot acolo, pe Sadovaia, în casa ceea de piatră, cu un cogemite beci sub toată casa ?

FIMA : Au osobniak *, firește.

TUDOR : Și beciul ?

FIMA : Ce se poate întâmpla cu un beci ?

TUDOR (cu glas puțin scăzut) : Pe săptămâna viitoare era vorba să trimitem o mașină la Chișinău, la rimont **. Ca să nu miie băietul acela cu deșertul, am să pun vreo două tone de poamă în mașină pentru beciul acela și, cred eu, caietele tale împreună cu poama s-or acoperi una pe alta așa ca să fie tocmai bine...

IONEL : Se poate întâmpla să-ți deie și doktorskaia ***...

TUDOR (furiOS) : Măi Ioane, au rămas zile numărate pînă la examene, mai tragi tu cu ochiul prin manualele celea ?

IONEL : Din cînd în cînd.

TUDOR : Așa. Frumos. Din cînd în cînd. Da știi tu ce te așteaptă dacă nu intri nici anul ista la învățătură ?

IONEL : Bine c-ai adus vorba, că eu chiar vroiam să te întreb — cit îmi dai mata, dacă intru la învățătură ?

TUDOR : Să-ți plătesc... ca tu să intri...

IONEL : Ce te miri ? Că statul, cînd vrea să-i faci ceva, de fiecare dată îți flutură pe la nas materialna zainteresovanost ****. Și-acum mata, dacă vrei să mai ai un fecior cu studii superioare, de ce adică nu m-ai cointeresa ?

TUDOR : Dracul ista o să mă vire cu zile în pămînt. Și cit vrei tu, măi păgî-nule, ca să intri la institut ?

IONEL : Ij — 49.

TUDOR : Cu caleașcă, nu ?

IONEL : Poate fi și fără caleașcă.

TUDOR : Ce se face, tovarăși, pe lumea asta, ce se face ! Bine, măi, o motocicletă nouă nu vezi tu cum nu-ți vezi ceafa, da rabla asta pot să ți-o fîgăduiesc...

ANTON : Cum adică, tată, îi juruiești mata motocicleta, cînd eu toamna asta

* osobniak = vilă, casă boierească
 ** rimont = reparație
 *** doktorskaia = doctoratul
 **** materialna zainteresovanost = cointeresare materială

mă insoar ! Lui pentru nebunii îi trebuie mașină, pe cînd mie...

IONEL : Să ai cu ce căra la casă.

ANTON : Măi, dacă nu fac azi o moarte de om...

TUDOR : Stați, bre, că iară ne încăierăm... (Lui Anton.) Ai luat asară nariadul * ?

ANTON : Iar cărăm chiatră.

TUDOR : Vezi de nu uita să arunci cîteva blocuri în buruienile celea, așa cum ne-am înțeles... Și-aruncă de cele mari, să nu le poată nimeni șterpell de-acolo... (O vede deodată pe Maria ieșind îmbrăcată curățel.) Ce te-ai împodobit, fată hăi ? !

MARIA (oarecum rușinată) : Mai avem de strins mere, vreo cinci hectare ne-au rămas.

TUDOR : Las', le-or stringe ei și fără tine. Rămii mai bine azi acasă — și pine de copt avem, și de spălat, și de diriticat prin casă...

MARIA : Dar nu pot, tătută, că m-am înțeles acolo și au să mă aștepte... Deloc nu pot.

TUDOR (mirat) : Cum adică, nu poți ?

MARIA : Uite așa, nu pot, și dacă mă silești să rămîn, lepăd casa și mă duc...

TUDOR (mirat și oarecum luminat) : Hei, te-ai copt și tu, Marie, împreună cu merele celea... Bine, hai, deie-ți Domnu noroc... Antoane, în drum după chiatră îl repezi pe Fima la gară și stai colo puțin pe peron de-l flutură cu mina, așa, mai mult de ochii lumii, și hai că prea ne-am luat cu vorba...

VETA (fericită) : Iaca, Tudore, poți să mă lauzi și pe mine !

TUDOR : Cu ce să te laud ?

VETA (modest) : Apoi, am scos-o la capăt cu fasoalele. Le-am ales.

TUDOR (uimit) : Cum se poate una ca asta, că mai era un butoi, erau saci plini...

VETA (mîndră) : Le-am ales pînă la una. Poți să vii să te uiți. Că într-o vreme îmi ziceam — gata, n-o mai scot la capăt. Credeam c-au să mă vire cu zile în pămînt, dar m-o ajutat Dumnezeu, și musafira ceea a noastră m-o ajutat...

TUDOR (vine, viră mina ba într-un sac, ba în altul) : Bine, măi femeie, bravo ție. Amu stai de te odihnește în voie, cit o să-ți placă. Opusk **.

VETA : Apoi, că mi se și cuvine.

TUDOR : Poți hodini aici pe verandă, dacă nu, îți punem o raskladușcă *** în fundul grădinii, numai vezi să nu mi te miști de-acasă și să nu te-apuci

* nariadul = ordinul
 ** Opusk = liber
 *** raskladușcă = pătură

a gospodări. Staj-așa frumos ziua întregă și ne aștepti pină ne întoarcem sara.

GETA : Iaca, asta nu ți-o pot făgădui.

TUDOR : Ce adică nu-mi poți făgădui ?

GETA Să stau toată ziua cu mîinile în sîn. Că are casa nevoile ei — parcă singur spunea mai adineaori — și de copt, și de spălat, și de diriticat tre-buie...

TUDOR (*necăjit*) : Măi Vetuță, te rog cu toți Dumnezeii, nu te apuca de ni-mica... Șezi frumușel și te hodinește, că Maria, cînd ne întoarcem, cit ai bate din palme... Dacă mă ascuți și stai cumincioară, îți aduc basma nouă de la tîrg.

GETA (*după o lungă pauză*) : Și veci-nele ce-or zice ?

TUDOR Au să crape de zavistie ! *

GETA : Da că nu, eu altceva zisesem... Vecinele, trecînd pe drum, au să mă vadă șezînd la umbră, și, oricum, dar nu e bine... Or porni vorbe prin sat, și decît să ne judece satul, eu mai bine mă apuc încetișor, și mai una-alta, mai una-alta...

TUDOR : Ia ce chin mi-o mai trimăs Dumnezeu, ia măi chin !

(*Se așază pe scaun, căci nu poate găsi o soluție acum la repezeală. Și, cum stă pe scaun, tresare, căci iar prînd a pluti în jur fulgi albi și moi. Aparatul de sub streșină prînde suflare și o horă de de-parte, zisă hora fetelor...*)

TUDOR : M-o pus dracul să mă duc la olimpiadă în calltate de cilen jurii. Păi, eu mi-s țăran, tovarăși, eu știu de la părinți un singur lucru — ară, samănă, și vei avea dreptate ! Unde să umblu eu cu frumușele astea gingașe în jurul meu...

(*Apoi, pentru că hora fetelor insistă și de sus tot vin fulgi moi, Tudor se ridică de pe scăunaș, ia un sac, îl varsă în butoi, peste dînsul maș varsă doi saci, și, pînă mîna pe o lopată, începe să mes-tece adînc, din greu...*)

GETA (*cu lacrimi în ochi*) : Ce faci, Tudorașe... Mă îngropi de vie, că, să le mai aleg o dată n-au să-mi ajungă puteri. Uite la mînuțele mele, mi-au întepenit pină la umeri și degetele mi-au murit toate zece. Uită-te la ochii mei că mi s-au stîns vederile și caut fasolea ceea, ca prin ceață îmblu ș-o caut...

TUDOR (*împăcluitor*) : Las', Vetuță dragă, nu-ți mai strica și tu inima chiar pină într-atîta, că, de, ce să-l faci...

S-ar putea întimpla pină la urmă ca toată viața asta a noastră să nu fie altceva decît un butoi cu fasole — a-legi, alegi, și cînd crezi că ai scos-o la capăt, iar trebui s-o iei de la început...

(*Mestecă încet, gospodărește, iar hora fetelor tot vine și se tot desface domol sub cortul verde, și tot ninge cu flori de măr, cu flori de vișin. Fulgi albi și moi vin de se aștern pe pămînt, pe masă, pe haina, pe creștetul omului. Asta în cele din urmă îl scoate din sărute.*)

TUDOR Inchideți, bre, rabla ceea, că-s sătul de-atîtea cîntece, sătul de-atîta zăpadă !

(*Băieții se căznesc cu aparatul de sub streșină, dar hora fetelor vine năvală peste ei și de sus ninge întruna.*)

IONEL : Da că el, tată, n-are vikliucia-tel *.

TUDOR : Aruncă, bre, cu ceva într-insul, bagă-i un căuș în gură !

(*Băieții îl smucesc în toate părțile, dar hora fetelor vine ca o apă mare și fulgii cad de-a valma.*)

ANTON Nu e chip, tată, zău nici un chip...

TUDOR Ia dați-vă la o parte...

(*Lasă butoiul, vine, smulge aparatul de sub streșină, îl ridică sus deasupra cără-rușii cimentate, și-l arde în pămînt de-l face țândări.*)

GETA (*zguduită*) : Ce-ai făcut, Tudorașe, ce-ai făcut, sărman de tine...

(*Vine de culege de pe jos cioburile apa-ratului, le ia în poale, se așază napoi, le mîngie cu podul palmelor, și, culmea culmii, cioburile prînd glas și iară se întoarce hora fetelor.*)

TUDOR (*zguduit*) : Apăi, la una ca asta nici că mă așteptam...

(*Cu cioburile în poale, Veta plînge în-cet, pe îfundate, de sus ninge și prin ninsoarea ceea iară răsare colina de deal. Stînd acolo, în lumea ei, Doina aude deo-dată cum plînge o femeie. Coboară re-pede prin vremuri, prin ninsoare, și iară vine la casa lui Tudor Mocanu.*)

DOINA Nu plînge, leliță, că fasolele estea, așa cum au fost ele mestecate, așa și vor rămînea în vecii vecilor.

TUDOR : Cum adică ?

DOINA Vor rămînea pentru că Veta va pleca acum cu mine și nu se va mai întoarce.

* zavistie = ciudă

* vikliuciatel = intrerupător

TUDOR Stai, tovarășe, cum vine una ca asta! Că femeia, la urma urmei, își are casă, își are copii, își are bărbat! **DOINA** Această femeie de mult e moartă — tot ce-a avut a dat casei și copiilor. A murit din dărnicie, a rămas numai umbra dintr-însa, dar voi și umbra ați pus-o la muncă, să vă fie vouă mai bine. Dacă au fi fost cerurile deschise, Veta demult ar fi fost înălțată la cer și făcută sfință, dar pentru că cerul nu mai rodește sfinți, trecutul m-a trimis să vin să iau umbra asta de la voi, s-o duc în țara Doinelor, lăsînd-o printre legendele acestui neam...

(Pornesc amîndouă prin ninsoare, urcă încet culmea dealului, spre stîină, și e numai soare, numai senin, numai vrajă e acolo, în lumea lor.)

MARIA *(intr-un tirziu)*: Ca să vezi... Le poți număra pe degete. Doinele iese, și cînd te gîndești că una dintr-insele e chiar mama noastră...

(Pălește încet lumina depărtărilor. Sub cort zac cioburile unui vechi aparat de radio — nici melodii, nici petale. Cît a fost, s-a dus.)

TUDOR *(intr-un tirziu)* Apăi, de se mai face odată olimpiadă, să cerce ei să nu mă pună președinte... Că cu am neamuri, tovarăși, în țara Doinelor! Ia, cine se mai poate lăuda cu așa ceva!

(Pleacă cu toții. Ultimul iese Tudor și, în clipa cînd era de-acum în prag, iară se aud lovituri puternice în poarta de fier Tudor tresare și rămîne înmărmurit.)

CORTINA

caricaturistii si thalia

Carmen Petrescu și Carmen Galin
văzute de Cristina Neagu